

Π4.3. Ευρωπαϊκές συστάσεις για τα προγράμματα δραστήων στο πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών στην Ελλάδα

Funded by
the European Union

Association NAlA

UNA CASA
PER L'UOMO
società cooperativa sociale

www.work-with-perpetrators.eu

D4.3 Συστάσεις Χάραξης Πολιτικών σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο σχετικά με την πολυ- υπηρεσιακή συνεργασία στα Προγράμματα Διαχείρισης Θυτών - Πακέτο Εργασίας 4

Συντελεστές: Una casa per l'uomo societa cooperativa sociale (UCPU), Association NAIA (NAIA), European network for the work with perpetrators of domestic violence e.V. (WWP), Union of Women Associations of Heraklion (UWAH), Association for the prevention and handling of violence in the family (SPAVO).
February 2024

Το περιεχόμενο της παρούσας έκδοσης αντιπροσωπεύει μόνο τις απόψεις του συγγραφέα και αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του/της και δεν αντανakλά απαραίτητα τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ούτε τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της δεν αποδέχονται καμία ευθύνη για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχει.

Funded by
the European Union

Association NAIA

UNA CASA
PER L'UOMO
società cooperativa sociale

www.work-with-perpetrators.eu

Π4.3. Ευρωπαϊκές συστάσεις για τα προγράμματα δραστών στο πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών στην Ελλάδα

ASAP- Υπόβαθρο και στόχοι του έργου	4
Ευρωπαϊκό Υπόβαθρο	4
Υπόβαθρό του έργου ASAP 2.0.	5
Στόχοι του έργου ASAP 2.0.	5
Αναβάθμιση του έργου (από ASAP σε ASAP 2.0.)	6
Στόχοι του Πρωτοκόλλου ASAP 2.0.	6
Υπόβαθρο (σε εθνικό επίπεδο)	8
Μοντέλο συνεργασίας του έργου ASAP 2.0	10
Μεθοδολογία	11
Περίοδοι Έκτακτης Ανάγκης	11
Προστασία των Παιδιών	12
Διαδικτυακή βία	13
Συμμετέχοντες και Προστασία Προσωπικών Δεδομένων	13
Αξιολόγηση Επικινδυνότητας	14
Αξιολόγηση της Αλλαγής	14
Αξιολόγηση των Περιστατικών Υποτροπής	15
Συστάσεις Πολιτικής	16
Σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο	16
Θέματα Πολιτικής	16
Νομικές Πτυχές	17
Διαδικαστικές Πτυχές	19
Διοικητικές Πτυχές	21
Συνοπτική Παρουσίαση γύρω από τα Προγράμματα Διαχείρισης Θυτών και τις Υπηρεσίες Υποστήριξης Θυμάτων	22
Εθνικό Επίπεδο	23
Πτυχές πολιτικής	23
Νομικές Πτυχές	25
Διοικητικές Πτυχές	26
Διαδικαστικές Πτυχές	26
Συνοπτική Παρουσίαση γύρω από τα Προγράμματα Διαχείρισης Θυτών και τις Υπηρεσίες Υποστήριξης Θυμάτων	27
Συστάσεις	29
Βιβλιογραφία	31

ASAP- Υπόβαθρο και στόχοι του έργου

Ευρωπαϊκό Υπόβαθρο

Η συνεργασία μεταξύ των προγραμμάτων δραστών και των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα θεωρείται ένα από τα καθοριστικά στοιχεία για την καταπολέμηση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας σύμφωνα με όλη τη σχετική νομοθεσία.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σημείο αναφοράς αποτελεί η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (CoE, 2011), η οποία στο Άρθρο 16, το οποίο αναφέρεται στα "Προληπτικά προγράμματα παρέμβασης και θεραπείας" για άνδρες Δράστες έμφυλης βίας, υποδεικνύει την ανάγκη, όπου αυτό κρίνεται κατάλληλο, να "δημιουργηθούν και να εφαρμοστούν τα προγράμματα αυτά σε στενή συνεργασία με εξειδικευμένες υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα." (παρ. 3). Ωστόσο, η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης δεν παρέχει καθοδήγηση όσον αφορά τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις υλοποίησης της συνεργασίας αυτής. Η εφαρμογή αυτής της συνεργασίας είχε προταθεί και προηγουμένως από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 2002, μέσω των Συστάσεων της Επιτροπής των Υπουργών (2002) 5 προς τα Κράτη-Μέλη στο Άρθρο 53 ("Παρεμβατικά προγράμματα δραστών βίας" – άρθρα 50-53), το οποίο συνιστά "την διασφάλιση της συνεργασίας και το συντονισμό μεταξύ των παρεμβατικών προγραμμάτων δραστών και των προγραμμάτων που αφορούν την προστασία των γυναικών."

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα προγράμματα δραστών θεωρούνται "αναπόσπαστο μέρος μιας ολιστικής παρέμβασης", όπως αναφέρεται επίσης στις κατευθυντήριες γραμμές του Ευρωπαϊκού Δικτύου WWP, το οποίο υπογραμμίζει πώς "είναι ιδιαίτερα σημαντικό να συνεργαστούμε στενά με υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς γυναίκες- θύματα και τα παιδιά τους για να διασφαλίσουμε την ασφάλειά τους." Τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα για τα Προγράμματα Δραστών τα οποία δημοσιεύτηκαν πρόσφατα από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο WWP εξηγούν περαιτέρω την έννοια αυτή: Τα προγράμματα δραστών συνεργάζονται με υπηρεσίες που προσφέρουν έγκαιρη και εξατομικευμένη υποστήριξη προς τις γυναίκες επιζώντες βίας, ενώ παράλληλα εργάζονται για να μετριάσουν οποιουδήποτε κινδύνους μπορεί να προκύψουν για τα θύματα από τη συμμετοχή του δράστη στο πρόγραμμα.

Η ανάγκη για αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ Προγραμμάτων Δραστών και Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα έχει υπογραμμιστεί από διάφορες εκθέσεις και μελέτες στην ΕΕ και αναφέρουν ότι αποτελεί μια κατάλληλη στρατηγική για την πρόληψη και αντιμετώπιση νέων μορφών βίας, όπως η διαδικτυακή βία αλλά και για την αντιμετώπιση της αύξησης της ενδοοικογενειακής βίας λόγω της καταστάσης έκτακτης ανάγκης που προκλήθηκε από τη πανδημία COVID-19.

Στην ετήσια έκθεσή της, η GREVIO υπογράμμισε την άνοδο της διαδικτυακής βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών κατά τη περίοδο των παγκόσμιων περιορισμών και απαγορεύσεων κυκλοφορίας λόγω της πανδημίας, καθώς και ως αποτέλεσμα της διαδικτυακής βίας κατά των γυναικών μέσω τεχνολογιών. Η GREVIO παροτρύνει **μια συντονισμένη προσέγγιση και συνεργασία μεταξύ των διάφορων εμπλεκόμενων φορέων** όπως προτείνει η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.

Αντίστοιχα, μια μελέτη που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του κοινοβουλίου της ΕΕ στον άποχο της πανδημίας COVID-19 προτρέπει την εφαρμογή μιας συστημικής προσέγγισης των περιστατικών της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας, η οποία περιλαμβάνει συνεχή και ταυτόχρονη παρακολούθηση, εκτίμηση και αξιολόγηση και από τις δύο πλευρές, κυρίως σε καταστάσεις έκτακτου ανάγκης (όπως περιορισμοί ή απαγόρευση κυκλοφορίας), όπου υπάρχει αυξημένη επαφή μεταξύ δραστών και θυμάτων, και έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των περιστατικών βίας.

Η μελέτη του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) του 2020 έδειξε ότι μία από τις κύριες προκλήσεις που αντιμετώπισαν οι φορείς παροχής υπηρεσιών κατά τη διάρκεια της νόσου covid-19 ήταν εξαιτίας της στροφής στην διαδικτυακή εργασία η οποία κατέστησε προβληματική την ακριβή αναγνώριση και αξιολόγηση τόσο των κινδύνων όσο και των μέτρων προστασίας των θυμάτων. Η απουσία διαθέσιμων εργαλείων αξιολόγησης του κινδύνου δυσχεραίνουν την διαδικασία

εντοπισμού και αξιολόγησης και οι επαγγελματίες έπρεπε να βασίζονται στην υποκειμενική τους κρίση. Στις περιπτώσεις όπου υπήρχε συνεργασία μεταξύ των φορέων παροχής υπηρεσιών και άλλων αρμόδιων υπηρεσιών, αυτό βοήθησε στην ανάπτυξη εποικοδομητικών λύσεων για τη διαχείριση των υποθέσεων. Μία από τις συστάσεις πολιτικής που απευθύνει η έκθεση του EIGE είναι η ανάγκη επικαιροποίησης των διαδικασιών που ακολουθούν οι φορείς παροχής υπηρεσιών για την αξιολόγηση του κινδύνου των θυμάτων, ώστε να συμπεριληφθεί η παροχή υπηρεσιών εξ αποστάσεως.

Υπόβαθρό του έργου ASAP 2.0.

Το έργο ASAP 2.0 διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στη διασφάλιση της εφαρμογής του άρθρου 16 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, το οποίο καθορίζει τη συμβουλευτική μέσω των προγραμμάτων για τους δράστες ενδοοικογενειακής βίας ως καθοριστικό στοιχείο για την πρόληψη της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Στο άρθρο 16.3, υπογραμμίζεται η ανάγκη για συντονισμένες προσπάθειες μεταξύ των Υπηρεσιών παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα και των Εισαγγελέων του κράτους. Το έργο ASAP 2.0 επικεντρώνεται σε μια στοχευμένη προσέγγιση πρόληψης μέσω των παρεμβατικών προγραμμάτων δραστών με στόχο την αποτροπή των περιπτώσεων υποτροπής.

Το έργο επικεντρώθηκε στη σημασία της συστημικής προσέγγισης και της συνεργασίας μεταξύ διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων, προσδιορίζοντας τα ως καθοριστικούς παράγοντες για την αποτελεσματικότητα των δράσεων που αποσκοπούν στην πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας. Χτίζοντας πάνω στο έργο που ξεκίνησε στα πλαίσια του "Α.Σ.Α.Ρ. – Μια Συστημική προσέγγιση για τους δράστες", το ASAP 2.0 κατάφερε να διευρύνει και να εκσυγχρονίσει τις προσπάθειες που έγιναν. Το βασικό αποτέλεσμα του έργου Α.Σ.Α.Ρ. ήταν το Πειραματικό Πρωτόκολλο, το οποίο περιγράφει μεθοδολογίες συνεργασίας και εργαλεία που επικεντρώνονταν στην αξιολόγηση του κινδύνου, αλλά και την αξιολόγηση των αλλαγών στη συμπεριφορά των δραστών.

Μια αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε για το Πειραματικό Πρωτόκολλο (ΔΠ5.2 Έκθεση Τελικής Αξιολόγησης, Μάρτιος 2020) επιβεβαίωσε την αποτελεσματικότητα αυτής της προσέγγισης. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν περιλάμβαναν στοιχεία που αφορούσαν τις αλλαγές στη συμπεριφορά των δραστών, αξιολόγηση του κινδύνου για τα θύματα και τη συχνότητα των περιστατικών υποτροπής. Τα αποτελέσματα έδειξαν σημαντική μείωση των αναφερόμενων από τους άνδρες συμπεριφορών συναισθηματικής κακοποίησης με την πάροδο του χρόνου, μείωση της συναισθηματικής, σωματικής και σεξουαλικής κακοποιητικής συμπεριφοράς όπως ανέφεραν τα ίδια τα θύματα, καθώς και μείωση του επιπέδου επικινδυνότητας, όπως ανέφεραν οι πάροχοι υπηρεσιών.

Η επιτυχία των προσπαθειών διάδοσης του πρωτοκόλλου ενίσχυσε την πεποίθηση των επαγγελματιών και των εμπλεκόμενων φορέων σε όλη την Ευρώπη ότι ένα πρωτόκολλο συνεργασίας είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματικότητα των δράσεων με τους δράστες και τα θύματα. Εξέφρασαν επίσης την ανάγκη για περαιτέρω ανάπτυξη και εφαρμογή του πρωτοκόλλου σε περισσότερες χώρες. Επισημάνθηκε ωστόσο, ότι παρότι το Πειραματικό Πρωτόκολλο του Α.Σ.Α.Ρ. αποδείχθηκε αποτελεσματικό, δεν αντιμετώπισε ορισμένες θεμελιώδεις πτυχές για την διαχείριση υποθέσεων ενδοοικογενειακής και συντροφικής βίας, όπως για παράδειγμα η διαδικτυακή βία, οι πολιτικές προστασίας των παιδιών, καθώς και ζητήματα ηθικής και ασφάλειας. Επιπλέον, δεδομένου ότι το Πρωτόκολλο αναπτύχθηκε πριν από την πανδημία, δεν λήφθηκαν υπόψη η διαδικτυακή θεραπεία και οι διαδικτυακές συναντήσεις.

Στόχοι του έργου ASAP 2.0.

Το έργο είχε ως στόχο την αντιμετώπιση θεμάτων που άπτονται της ασφάλειας των θυμάτων και της πρόληψη της βίας μέσω συλλογικών προσπαθειών με τη συμμετοχή επαγγελματιών που εργάζονται με δράστες και υπηρεσίες που παρέχουν υποστήριξη προς τα θύματα. **Οι συγκεκριμένοι στόχοι του έργου περιλαμβάνουν την πειραματική δοκιμή της μεθοδολογίας η οποία προωθεί τη συνεργασία, την πιλοτική εφαρμογή της στις χώρες της κοινοπραξίας και τη δημιουργία δικτύων συνεργασίας μεταξύ διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών.**

Το πρωτόκολλο συνεργασίας εφαρμόστηκε στις περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονται τόσο δράστες όσο και θύματα, διευκολύνοντας έτσι τακτικές συναντήσεις μεταξύ των διαχειριστών περιπτώσεων για ανταλλαγή πληροφοριών και από κοινού αξιολογήσεις κινδύνου. Μετά την πιλοτική φάση εφαρμογής, το πρωτόκολλο ενσωματώθηκε στις μεθοδολογίες των εταιρών, ενώ η πλήρης εφαρμογή του θα προωθηθεί μέσω δραστηριοτήτων κατάρτισης για την ενίσχυση των ικανοτήτων των επαγγελματιών και δραστηριοτήτων διάδοσης. **Σκοπός του πρωτοκόλλου είναι η αύξηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων δραστών και η μείωση του επιπέδου επικινδυνότητας για τα θύματα, γυναίκες και παιδιά.** Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα αξιολογούνται μέσω συνεχούς αξιολόγησης, που θα διεξάγεται καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του έργου. Πιο συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα θα μελετηθούν μέσω διαφόρων εργαλείων, συμπεριλαμβανομένων των ερωτηματολογίων του IMPACT, και των από κοινού αξιολογήσεων επικινδυνότητας και αξιολογήσεων κινδύνου υποτροπής. Το έργο προβλέπει επίσης την αναθεώρηση του υπάρχοντος υλικού, των δράσεων ανάπτυξης ικανοτήτων, της πιλοτικής εφαρμογής του πρωτοκόλλου συνεργασίας και των εργαστηρίων προώθησης και διάδοσης του έργου.

Το έργο αποσκοπεί στην επίτευξη απτών αποτελεσμάτων όσον αφορά τη μείωση της βίαιης συμπεριφοράς, την ενίσχυση της ασφάλειας των θυμάτων και την προώθηση ενός πλαισίου συνεργασίας και δεοντολογίας για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.

Αναβάθμιση του έργου (από ASAP σε ASAP 2.0.)

Το έργο αναβαθμίζεται μέσω συμπληρωματικών δράσεων όπως:

- Η διαδικτυακή βία: Λήφθηκε υπόψη κατά την αναθεώρηση του εργαλείου αξιολόγησης επικινδυνότητας, με σκοπό να συμπεριληφθούν στοιχεία που σχετίζονται συγκεκριμένα με τη διαδικτυακή βία, τη διαδικτυακή παρενοχλητική παρακολούθηση και τη σεξουαλική κακοποίηση μέσω εικόνας. Κατά τον επανασχεδιασμό του εργαλείου αξιολόγησης του κινδύνου υποτροπής, συμπεριλήφθηκε η διαδικτυακή έμφυλη βία ως μία από τις μορφές βίας που πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στην αξιολόγηση. Η ασφάλεια των συσκευών και του διαδικτυακού χώρου εξετάστηκε σε συνάρτηση με τις διαδικτυακές συνεντεύξεις και τις ομαδικές συνεδρίες με τους δράστες ή θύματα/επιζώντες.
- Προστασία των παιδιών: για την αντιμετώπιση του θέματος οι εταίροι εισήγαγαν στο πρωτόκολλο ειδικές διαδικασίες για τη διασφάλιση της προστασίας των παιδιών στο πλαίσιο των προγραμμάτων. Τα στοιχεία που αφορούν τα παιδιά κατά την αξιολόγηση της επικινδυνότητας, αναθεωρήθηκαν και βελτιώθηκαν.
- Πανδημία Covid-19: Στο πρωτόκολλο συμπεριλήφθηκαν στοιχεία που σχετίζονται ειδικά με: α) μέτρα ασφαλείας για την παροχή προγραμμάτων και συνεντεύξεων, καθώς και για τις συναντήσεις με τους διαχειριστές περιπτώσεων β) πρόσθετοι κίνδυνοι που μπορεί να προκληθούν στα θύματα και σχετίζονται με τους περιορισμούς που επιβλήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας γ) διαδικασίες για την διασφάλιση της παροχής αποτελεσματικής διαδικτυακής συμβουλευτικής με δράστες, και ταυτόχρονα να διασφαλίζεται η ασφάλεια των θυμάτων στο πλαίσιο των θεμάτων που σχετίζονται με τη πανδημία Covid19.

Στόχοι του Πρωτόκολλου ASAP 2.0.

Το πρωτόκολλο αποσκοπεί στη δημιουργία μιας διατομεακής προσέγγισης μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών κατά της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας και βασίζεται σε μια τυποποιημένη συνεργασία μεταξύ των δύο βασικών υπηρεσιών που εργάζονται για την πρόληψη και την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος, των Προγραμμάτων Δραστών και των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα, η οποία έχει τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:

- Καθορίζει διαδικασίες ανταλλαγής πληροφοριών με σαφή δομή μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, γεφυρώνοντας τα κενά και τους περιορισμούς που δημιουργήθηκαν από την έκτακτη πανδημία της πανδημίας Covid.
- Προωθεί μια ολιστική και πολυδιάστατη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των σύνθετων αναγκών που προκύπτουν από τη βία και την κακοποίηση.
- Διευκολύνει την έγκαιρη αναγνώριση της βίας, συμβάλλει στη μείωση της επικινδυνότητας για τις γυναίκες και τα παιδιά και, σε περιπτώσεις όπου κάποια από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες εντοπίσει περιστατικά υψηλού κινδύνου, επιτρέπει την άμεση λήψη μέτρων προστασίας και ασφάλειας.
- Αυξάνει την αποτελεσματικότητα των παρεμβατικών δράσεων προς τους δράστες μέσω της μείωσης των επεισοδίων υποτροπής, τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά το παρεμβατικό πρόγραμμα. Η ανταλλαγή πληροφοριών με τις υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα διασφαλίζει την ακριβέστερη εκτίμηση της κατάστασης, την παρακολούθησή καθ' όλη την διάρκεια του προγράμματος, την αποτελεσματικότερη αξιολόγηση της επικινδυνότητας, (οι πληροφορίες που συλλέγονται από την πλευρά του δράστη συνδυάζονται με τις πληροφορίες που διοχετεύονται τόσο από τα θύματα όσο και από τους επαγγελματίες που παρέχουν υποστήριξη), και την καλύτερη αξιολόγηση για τις αλλαγές στη συμπεριφορά του δράστη (και άρα έμμεσης αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των Προγραμμάτων Δραστών).
- Η προσέγγιση αυτή είναι ιδιαιτέρως αποτελεσματική όταν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου ο δράστης και το θύμα ζουν μαζί, ιδίως κατά τη διάρκεια εγκλεισμού ή άλλων περιορισμών.

Η μεθοδολογία ASAP 2.0. περιλαμβάνει:

Αναθεώρηση του υφιστάμενου υλικού και εργαλείων: Το υπάρχον υλικό (το Πρωτόκολλο Λειτουργίας A.S.A.P., το εργαλείο αξιολόγησης ρίσκου, για την αξιολόγηση επικινδυνότητας A.S.A.P., τα εργαλεία IMPACT) αναθεωρήθηκε για να ενσωματώσει την διαδικτυακή βία, πληροφορίες που σχετίζονται με την πανδημία COVID και την πολιτική προστασίας των παιδιών. Πιο συγκεκριμένα:

Διαδικτυακή βία: Συμπεριλήφθηκαν στοιχεία που σχετίζονται συγκεκριμένα με τη διαδικτυακή βία, την παρενοχλητική παρακολούθηση μέσω διαδικτύου και τη σεξουαλική κακοποίηση μέσω εικόνων. Το εργαλείο αξιολόγησης του κινδύνου υποτροπής επανασχεδιάστηκε για να συμπεριλάβει την διαδικτυακή έμφυλη βία ως μία από τις μορφές βίας που πρέπει να αξιολογείται. Επίσης, εξετάστηκε η ασφάλεια των ηλεκτρονικών συσκευών και του διαδικτυακού χώρου, σε συνάρτηση με τις διαδικτυακές συνεντεύξεις και τις ομαδικές συνεδρίες με τους δράστες ή θύματα/επιζώντες.

Προστασία των παιδιών: Οι εταίροι εμσωμάτωσαν συγκεκριμένες διαδικασίες στο πρωτόκολλο με σκοπό την διασφάλιση της προστασίας των παιδιών στο πλαίσιο των προγραμμάτων που εφαρμόζονται. Τα στοιχεία που αφορούν τα παιδιά κατά την αξιολόγηση της επικινδυνότητας, αναθεωρήθηκαν και βελτιώθηκαν.

Covid-19: Για το θέμα της πανδημίας έγινε τη συμπερίληψη στο πρωτόκολλο στοιχείων που αφορούν γενικά καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, όπως οικονομικές κρίσεις, πόλεμοι, φυσικές καταστροφές/περιβαλλοντικές κρίσεις, επιδημίες κ.λπ. Τα στοιχεία αυτά αφορούν: α) μέτρα ασφαλείας για την παροχή των προγραμμάτων και των συνεντεύξεων, καθώς και για την πραγματοποίηση των συναντήσεων μεταξύ των διαχειριστών περιπτώσεων β) πρόσθετους κινδύνους για τα θύματα που συνδέονται με τους περιορισμούς που επιβάλλονται κατά τη διάρκεια της πανδημίας γ) διαδικασίες για την παροχή αποτελεσματικής διαδικτυακής συμβουλευτικής με δράστες η οποία θα διασφαλίζει την ασφάλεια των θυμάτων στο πλαίσιο καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Ανάπτυξη μιας "τυποποιημένης συμφωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών" (Π2.2)" η οποία θα ρυθμίζει την επίσημη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών/φορέων, με ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα δεοντολογίας και ασφάλειας.

Έγινε επικαιροποίηση του πρωτοκόλλου και των εργαλείων στην Αγγλική γλώσσα, αλλά και σχετικές μεταφράσεις στα Ιταλικά, Βουλγαρικά, Γερμανικά και Ελληνικά. Πραγματοποιήθηκε επίσης πιλοτική

εφαρμογή του πρωτοκόλλου στις συμμετέχουσες χώρες. Κατά τη διάρκεια της πιλοτικής φάσης, οι εταίροι συναντήθηκαν, συμμετείχαν σε συνεδρίες αξιολόγησης και υπέβαλαν σχετικές εκθέσεις προόδου. Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του πρωτοκόλλου πραγματοποιήθηκε μέσω της σχετικής ανάλυσης των δεδομένων που συλλέχθηκαν.

Διεξάχθηκαν διάφορες δράσεις ανάπτυξης ικανοτήτων, όπως η εκπαίδευση νέων εταίρων του έργου και η κατάρτιση οργανισμών εκτός κοινοπραξίας για την χρήση των εργαλείων και την προτεινόμενη μεθοδολογία συνεργασίας.

Υπόβαθρο (σε εθνικό επίπεδο)

Τα προγράμματα για τους δράστες στην Ελλάδα πραγματοποιούνται κυρίως στο πλαίσιο της "Ποινικής Διαμεσολάβησης", όπως περιγράφεται εκτενώς στο Νόμο 3500/2006, ο οποίος αποτελεί την κύρια και βασικότερη νομοθεσία για την καταπολέμηση της Ενδοοικογενειακής Βίας. Στο πλαίσιο της Ποινικής Διαμεσολάβησης προβλέπονται διάφορες νομικές διατάξεις που αποσκοπούν στην παροχή "επανορθωτικής θεραπείας" προς τους δράστες. Η διαδικασία ξεκινά με την έκδοση των "Ενταλμάτων Δίωξης" τα οποία εκδίδονται από τις Εισαγγελικές Αρχές προς τους δράστες (κυρίως άνδρες). Για να τεθεί σε ισχύ η διαδικασία, απαιτείται η συγκατάθεση των θυμάτων. Τα προγράμματα δραστην υλοποιούνται είτε από δημόσιους φορείς είτε από συγκεκριμένες οργανώσεις, όπως ΜΚΟ, νοσοκομεία ή άλλες κοινωνικές υπηρεσίες που εξειδικεύονται σε αυτού του είδους παρεμβάσεις.

Η διαδικασία εφαρμόζεται για πλημμελήματα, όπως απλή σωματική βλάβη, απειλή, εξύβριση ή εξαναγκασμός και απαιτεί την ύπαρξη τριών προϋποθέσεων: ο δράστης να μην διαπράξει περαιτέρω βία, τη συμμετοχή του σε συμβουλευτική, και τη παροχή αποζημίωσης προς το θύμα. Σε περίπτωση που ο δράστης δεν συμμορφωθεί με την προαναφερθείσα συμφωνία, ο εισαγγελέας μπορεί να τερματίσει τη διαδικασία και θα τεθούν σε ισχύ περαιτέρω νομικές διαδικασίες. Η συνολική διάρκεια του Προγράμματος είναι τρία χρόνια, ενώ η συχνότητα των συναντήσεων καθορίζεται σύμφωνα με τις επαγγελματικές και κοινωνικές υποχρεώσεις του δράστη εξατομικευμένα, λαμβάνοντας υπόψη τυχόν δυσκολίες που μπορεί να προκύψουν, όπως οι συνθήκες εργασίας, κλπ. Ο κύριος στόχος είναι η συνέπεια, η αφοσίωση και η δυνατότητα επανάληψης. Ωστόσο, αυτή η διαδικασία δεν προβλέπεται για πιο σοβαρά εγκλήματα έμφυλης βίας (όπως βιασμός, σεξουαλική κακοποίηση, κλπ.) και δεν υπάρχει διαδικασία για αυτού του είδους τους δράστες.

Η παρέμβαση που πραγματοποιείται στο πρόγραμμα για τους δράστες διεξάγεται από εξειδικευμένους ψυχολόγους οι οποίοι βρίσκονται σε επαφή και υπό την επίβλεψη της Εισαγγελίας, με σκοπό την ενημέρωσή σχετικά με τη διαδικασία και την πορεία /εξέλιξη των δραστην. Η εφαρμογή των προγραμμάτων δραστην βασίζεται σε συγκεκριμένο σχεδιασμό. Αναλυτικά, αρχικά υπογράφεται ένα συμβόλαιο μεταξύ του δράστη και της υπηρεσίας/επαγγελματία που εφαρμόζει το πρόγραμμα. Το κοινωνικό ιστορικό του δράστη και η Αξιολόγηση Επικινδυνότητας λαμβάνονται και αξιολογούνται από τον επαγγελματία, με αποτέλεσμα τις σχετικές παραπομπές.

Οι κύριοι φορείς που εφαρμόζουν τη διαδικασία σε εθνικό επίπεδο είναι το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), ο Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου (UWAN), το VIA STOP (ως Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις), και οι τοπικές δημόσιες αρχές που ενεργούν με εντολές των τοπικών αρχών εισαγγελίας. Το ΕΚΚΑ παρέχει θεραπευτικά προγράμματα συμβουλευτικής και παρέμβασης και δραστηριοποιείται στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, ενώ άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις συνεργάζονται με τις Εισαγγελικές Αρχές στις υπόλοιπες περιοχές της Ελλάδας. Το VIA-STOP παρέχει το Πρόγραμμα στην Καβάλα, το UWAN στο Ηράκλειο ενώ υπάρχουν και άλλοι φορείς που υλοποιούν τα Προγράμματα Δραστην, όπως το νοσοκομείο Μυτιλήνης, κοινωνικές υπηρεσίες σε αγροτικές κοινότητες, όπως στα Γρεβενά, στο Κιλκίς και την Πτολεμαίδα, και μερικές Μονάδες Ψυχικής Υγείας, όπως στον Άγιο Νικόλαο της Κρήτης.

Οι επαγγελματίες που συμμετέχουν στη διαδικασία δεν έχουν λάβει επίσημα καμία εξειδικευμένη εκπαίδευση, ενώ οι διαδικασίες που ακολουθούν φαίνεται να έχουν σημαντικές αποκλίσεις ακόμη και ως προς το πλαίσιο της παρέμβασης. Υπάρχουν παρεμβάσεις που εφαρμόζονται χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η απαραίτητη ευαισθησία "της έμφυλης διάστασης του φαινομένου", εστιασμένη

περισσότερο στις νομικές πτυχές, ενώ άλλες παρεμβάσεις φαίνεται να βασίζονται μόνο στις ικανότητες των επαγγελματιών. Ο διάλογος μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων είναι πολύ περιορισμένος, και για το λόγο αυτό ο UWAN προωθεί έντονα μια οργανωμένη, διαφανή και δομημένη διαδικασία για το Πρόγραμμα Δραστών σε Εθνικό επίπεδο. Το 2022, ο UWAN πρότεινε και παρουσίασε σε εθνικό επίπεδο (Αθήνα, 2022) ένα καλά δομημένο μεθοδολογικό πλαίσιο για το Πρόγραμμα Δραστών- Πρόγραμμα Δραστών του UWAN, το οποίο επικροτήθηκε από την Εθνική Διοίκηση. Πάνω στις βασικές αρχές αυτού του πλαισίου, η Εθνική Διοίκηση (Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας) εκπονεί ένα "χάρτη πορείας", προκειμένου να προτείνει ένα θεσμοθετημένο "κώδικα δεοντολογίας" για τα Προγράμματα Δραστών.

Δεν υφίσταται θεσμοθετημένη διαδικασία αλλά ούτε και άτυπη διαδικασία συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών, όπως οι υπηρεσίες παροχής υποστήριξης θυμάτων, οι υπηρεσίες προστασίας παιδιών, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας ή οι υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης. Η συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών επικρατεί ως βασική προτεραιότητα με σκοπό να αποφευχθούν οι "διπλές παρεμβάσεις", η συμμετοχή μη εξουσιοδοτημένων φορέων στη διαδικασία και η σύγχυση στους ρόλους των επαγγελματιών και των φορέων. Έχουν εντοπιστεί κάποιες κακές πρακτικές οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο ανοιχτής συζήτησης μεταξύ επαγγελματιών. Παρότι η ασφάλεια του παιδιού αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα όλων των επαγγελματιών, ο ανεπαρκής συντονισμός και το χαμηλό επίπεδο συνεργασίας μεταξύ των φορέων μπορεί να οδηγήσει σε «έκθεση» του παιδιού σε πολλούς κινδύνους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, περιστατικά υποτροπής που είχαν εντοπιστεί, έθεσαν σε κίνδυνο τη διαδικασία, ενώ η έλλειψη συνεργασίας επηρέασε αρνητικά τη διαδικασία του Προγράμματος Δραστών.

Η πρόταση για την υιοθέτηση και εφαρμογή του Πρωτοκόλλου A.S.A.P.2.0 θεωρείται καθοριστική για να καταστεί εφικτή η συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών. Η πρόταση προσεγγίστηκε θετικά από τους φορείς και τους επαγγελματίες, ωστόσο, αυτή η διαδικασία είναι τόσο "καινούργια για το οικοσύστημα" και χρειάζεται χρόνο για να κατανοηθεί από τους επαγγελματίες και τους φορείς προκειμένου να ενσωματωθεί και να επιφέρει θετικά αποτελέσματα. Παράλληλα, διάφορες προκλήσεις υπονομεύουν τη διαδικασία, όπως η θέσπιση προτεραιοτήτων συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών (Υπηρεσίες παροχής υποστήριξης θυμάτων και Προγράμματα Δραστών), το χαμηλό επίπεδο κατανόησης της αναγκαιότητας για συνεργασία μεταξύ των Υπηρεσιών Υποστήριξης Θυμάτων και των Προγραμμάτων Δραστών εκ μέρους των επαγγελματιών, η υποστελέχωση των υπηρεσιών, τα περιορισμένα διαθέσιμα εργαλεία και μεθοδολογίες, και η έλλειψη καταρτισμένων επαγγελματιών. Παρά το γεγονός ότι η Εισαγγελία συντονίζει τη διαδικασία, δεν φαίνεται να αποτελεί προτεραιότητα ο καθορισμός ρόλων και διαδικασιών για τη συνεργασία. Στο βαθμό αυτό, οι επικαλυπτόμενοι ρόλοι μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών σε συνδυασμό με την απουσία εξειδικευμένων φορέων για την ανάληψη τέτοιων περιστατικών φαίνεται να αποτελούν σημαντικές προκλήσεις για τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών στην Ελλάδα.

Συμπερασματικά, ο UWAN διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στον μετασχηματισμό της παροχής των υπηρεσιών, διευκόλυνε τον διάλογο για μια σωστά δομημένη και επιστημονικά τεκμηριωμένη προσέγγιση της διαδικασίας, και διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των επαγγελματιών και στην επιδίωξη των αλλαγών.

Μοντέλο συνεργασίας του έργου ASAP 2.0

Το πρωτόκολλο ASAP 2.0 εκπονήθηκε μετά την υπογραφή και επικύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Στην Ευρώπη, το κύριο έγγραφο αναφοράς για την πρόληψη και καταπολέμηση της (ανδρικής) βίας κατά των γυναικών και της βίας κατά των ανηλίκων (άμεσης και υποβοηθούμενης) είναι η "Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας" (Κωνσταντινούπολη, 7 Απριλίου 2011). Η Σύμβαση είναι το πρώτο διεθνές νομικά δεσμευτικό έγγραφο για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. Ο κύριος στόχος της Σύμβασης είναι "...η προστασία των γυναικών από κάθε μορφή βίας, καθώς και η πρόληψη, η ποινική δίωξη και η καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας". Ο στόχος αυτός επιδιώκεται μέσω δράσεων και παρεμβάσεων που αφορούν τρεις κύριους θεματικούς τομείς: 1. την πρόληψη της βίας 2. την προστασία των θυμάτων και 3. τη δίωξη των δραστών. Στο Κεφάλαιο III της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, τα προγράμματα δραστών ενδοοικογενειακής βίας αναφέρονται ως μία από τις πιθανές μορφές πρόληψης, σε συνδυασμό με άλλες δράσεις όπως η ευαισθητοποίηση, η εκπαίδευση και η κατάρτιση των επαγγελματιών (άρθρα 13, 14 και 15).

Το Άρθρο 16 της Σύμβασης υπογραμμίζει την ανάγκη για συντονισμένες δράσεις μεταξύ των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και των προγραμμάτων δραστών. Για το λόγο αυτό εκπονήθηκε το πρωτόκολλο με στόχο την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των προγραμμάτων δραστών και των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Όποτε είναι εφικτό, η συνεργασία αυτή θα πρέπει να επεκτείνεται και σε άλλες υπηρεσίες της χώρας που εμπλέκονται στις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, όπως οι υπηρεσίες προστασίας των παιδιών, οι κοινωνικές υπηρεσίες και η αστυνομία.

Πρωταρχικός και σταθερός σκοπός του μοντέλου συνεργασίας ASAP είναι η προστασία τόσο των θυμάτων όσο και των μαρτύρων περιστατικών βίας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών. Με άλλα λόγια, ο στόχος είναι η βελτίωση της παρέμβασης προς τους δράστες και η μείωση του κινδύνου για τα θύματα.

Το παρόν πρωτόκολλο αποτελεί μια αναθεωρημένη έκδοση του υφιστάμενου πρωτοκόλλου ASAP που αναπτύχθηκε κατά την υλοποίηση του έργου ASAP (Μια Συστημική προσέγγιση για τους δράστες, συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση - Πρόγραμμα REC 2019). Το πρωτόκολλο ASAP αποδείχθηκε ένα χρήσιμο εργαλείο για τη διαχείριση των δικτύων συνεργασίας μεταξύ οργάνων και φορέων που παρέχουν υπηρεσίες σε δράστες και θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Η επικαιροποιημένη έκδοση του πρωτοκόλλου ASAP λαμβάνει υπόψη παράγοντες που σχετίζονται με την κρίση της πανδημίας COVID-19, την προστασία των παιδιών, την ψηφιακή διάσταση της έμφυλης βίας, με σκοπό να μεγιστοποιηθεί η προστασία του θύματος σε περιπτώσεις κινδύνου υποτροπής ή περιπτώσεις μεγιστοποίησης του κινδύνου. Επιπλέον, η επικαιροποιημένη έκδοση του πρωτοκόλλου ASAP ανταποκρίνεται στις σημαντικότερες ευκαιρίες και προκλήσεις που προέκυψαν από την προκαταρκτική χαρτογράφηση των υφιστάμενων μορφών συνεργασίας και καλών πρακτικών στην Ευρώπη που πραγματοποιήσαν οι εταίροι του έργου με απώτερο στόχο την τήρηση και διασφάλιση της προστασίας των γυναικών και των παιδιών θυμάτων βίας.

Το πρωτόκολλο παρέχει μια δομημένη και σταδιακά εξελισσόμενη διαδικασία ενεργούς συνεργασίας μεταξύ επαγγελματιών, προτείνει ένα ξεκάθαρο χρονοδιάγραμμα και θεματικό πλαίσιο, και ορίζει ένα δομημένο "χρονοδιάγραμμα συναντήσεων" για την ανταλλαγή πληροφοριών, τη συνεργασία μεταξύ θεσμικών οργάνων και τον από κοινού προγραμματισμό. Το πρωτόκολλο ASAP 2.0 αποτελεί μια καθολικά εφαρμόσιμη και ευέλικτη δομή κατάλληλη για εφαρμογή σε όλες τις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας και μπορεί να προσαρμοστεί στην πραγματικότητα κάθε οργανισμού και στις δυνατότητες κάθε χώρας.

Μεθοδολογία

Το μοντέλο ASAP βασίζεται σε μια προσέγγιση "ολοκληρωμένης κοινοτικής αντίδρασης", η οποία λαμβάνει υπόψη τη σχέση μεταξύ θυμάτων, δραστών και του ευρύτερου κοινωνικού τους περιβάλλοντος, μέσω της εφαρμογής μιας μεθοδολογία ("Πρωτόκολλο ASAP") η οποία βασίζεται στη συνεργασία μεταξύ όλων των φορέων που εμπλέκονται στην πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας. Επομένως, το "Πρωτόκολλο ASAP" παρέχει ένα εργαλείο που στοχεύει στην εφαρμογή μιας συστημικής συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης θυμάτων και των προγραμμάτων δραστών. Όπου είναι δυνατόν, η συνεργασία αυτή πρέπει να διευρύνεται και σε άλλους τοπικούς φορείς και οργανώσεις που εμπλέκονται στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Συγκεκριμένα, το πρωτόκολλο ASAP ορίζει ότι η συνεργασία μεταξύ των προαναφερθέντων υπηρεσιών πρέπει να εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου και τα δύο μέλη ενός ζευγαριού (ή πρώην ζευγαριού) παρακολουθούν ένα πρόγραμμα (αντίστοιχα για θύματα και δράστες), και ιδιαίτερα εάν εκτιμάται ότι πρόκειται για κατάσταση υψηλού κινδύνου.

Το μοντέλο ASAP αποδίδει ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα δεοντολογίας και ασφάλειας που σχετίζονται με την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και φορέων. Όλες αυτές οι πτυχές ρυθμίζονται από την Τυποποιημένη Συμφωνία Συνεργασίας και Διασύνδεσης Φορέων (MSA) ASAP, η οποία πρέπει να υπογραφεί από όλους τους εμπλεκόμενους επαγγελματίες πριν από την έναρξη της διαδικασίας συνεργασίας. Η συμφωνία αυτή (MSA) διέπει τη διαδικασία συνεργασίας και περιγράφει διαδικασίες και μέτρα για να διασφαλιστεί ότι η ανταλλαγή πληροφοριών συμμορφώνεται με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (GDPR) και τα σχετικά μέτρα για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, με την προϋπόθεση της ρητής συγκατάθεσης του θύματος.

Περίοδοι Έκτακτης Ανάγκης

Οι περίοδοι έκτακτης ανάγκης, όπως το παράδειγμα της πρόσφατης πανδημίας του COVID-19, αποκάλυψαν τα προϋπάρχοντα κενά στην πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας, και κατέδειξαν την επείγουσα ανάγκη για άμεση και συντονισμένη ανταπόκριση από όλους τους αρμόδιους φορείς για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων που επηρεάζουν την έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία. Οι περίοδοι έκτακτης ανάγκης απαιτούν γρήγορα και αποτελεσματικά μέτρα προκειμένου να μειωθούν οι επιπτώσεις του εγκλεισμού και να προστατευτούν όσοι έχουν ανάγκη. Στο πρωτόκολλο αναφέρεται ότι στα προγράμματα που παρέχουν υποστήριξη προς τα θύματα έχει γίνει μέχρι σήμερα μεγάλη προσπάθεια για χρήση ψηφιακών μέσων, όπως η εξ αποστάσεως συμβουλευτική και υποστήριξη (παροχή υποστήριξης μέσω διαδικτύου). Αυτές οι πρακτικές έχουν ως στόχο τη μεγιστοποίηση της ασφάλειας, την πρόληψη περαιτέρω βίας, τη μείωση της υποτροπής και τη διαχείριση των επιπέδων επικινδυνότητας σε κρίσιμες περιόδους όπως η πανδημία.

Η ανάπτυξη ενός πρωτοκόλλου ειδικά προσαρμοσμένου στις διάφορες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης σηματοδοτεί ένα κρίσιμο βήμα προς την ετοιμότητα και την ενσωμάτωση των ψηφιακών εργαλείων. Ειδικότερα, η παροχή εξ αποστάσεως συμβουλευτικής και υποστήριξης, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση των διαφορετικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα άτομα κατά τη διάρκεια περιόδων κρίσεων. Η διαδικτυακή συμβουλευτική προσφέρει σειρά πλεονεκτημάτων, αναδεικνύοντας τον καθοριστικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι ψηφιακές πλατφόρμες στη διασφάλιση της ευημερίας των θυμάτων κατά τη διάρκεια καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Στα σημαντικά πλεονεκτήματα περιλαμβάνονται θέματα προσβασιμότητας, απorrήτου και εμπιστευτικότητας, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην προώθηση και διασφάλιση συνεχούς φροντίδας και ενδυνάμωσης προς τα θύματα έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας.

- Προσβασιμότητα: Υπέρβαση των γεωγραφικών εμποδίων για την παροχή υποστήριξης σε άτομα που διαμένουν σε απομακρυσμένες περιοχές ή περιοχές που δεν εξυπηρετούνται επαρκώς.
- Ιδιωτικότητα και εμπιστευτικότητα: Παροχή ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για τα θύματα χωρίς την ανάγκη να ταξιδέψουν, διασφαλίζοντας έτσι την ιδιωτικότητά τους.
- Ευελιξία: Παρέχεται η δυνατότητα στα θύματα να προγραμματίζουν τις συνεδρίες συμβουλευτικής κατά την κρίση τους, προσαρμοσμένα στις προσωπικές και
- Διαρκής παροχή φροντίδας: Διασφάλιση ότι τα θύματα μπορούν να λαμβάνουν υποστήριξη χωρίς διακοπή, ακόμα και κατά τη διάρκεια κρίσεων, καταστάσεων εγκλεισμού ή οποιασδήποτε άλλης περίπτωσης τους εμποδίζει να παρακολουθήσουν από κοντά συνεδρίες συμβουλευτικής.
- Διευρυμένη εμβέλεια: Διασφάλιση προσέγγισης ευρύτερου κοινού, συμπεριλαμβανομένων αυτών που ενδεχομένως δεν θα είχαν ζητήσει βοήθεια μέσω παραδοσιακών υπηρεσιών που παρέχονται δια ζώσης.
- Ενδυνάμωση: Παροχή εργαλείων και πόρων στα θύματα για εξ αποστάσεως πρόσβαση, ενδυναμώνοντας τους έτσι να ανακτήσουν τον έλεγχο της κατάστασής τους και να ζητήσουν βοήθεια με τους δικούς τους όρους.

Προστασία των Παιδιών

Η συνολική προσέγγιση του ASAP2.0 δίνει έμφαση όχι μόνο στην ασφάλεια γυναικών-θύματων βίας, αλλά και στην προστασία των παιδιών. Το Πρωτόκολλο Δι-υπηρεσιακής Συνεργασίας ASAP2.0 αποσκοπεί στη διασφάλιση της ευημερίας, της ακεραιότητας και των ευρύτερων αναγκών των παιδιών που ενδέχεται να επηρεαστούν από την ενδοοικογενειακή βία. Πρωταρχικός σκοπός του πρωτοκόλλου είναι η διασφάλιση της προστασίας των παιδιών από την κακοποίηση, την κακομεταχείριση, την εκμετάλλευση και παραμέληση, τόσο εντός όσο και εκτός από το πεδίο των προγραμμάτων για δράστες.

Η μεθοδολογία υπογραμμίζει την σημασία της διεξαγωγής ενδεδειγμένων αξιολογήσεων επικινδυνότητας της κατάστασης για τα παιδιά σε κάθε στάδιο της συνεργασίας μεταξύ υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων και προγραμμάτων δραστών. Με τον τρόπο αυτό, συλλέγονται πολύτιμες ενδείξεις και πληροφορίες σχετικά με την ευημερία των παιδιών που εμπλέκονται σε δυσμενείς καταστάσεις. Αυτή η προσέγγιση θέτει ως προτεραιότητα τα δικαιώματα και τη προστασία των παιδιών, κυρίως στις περιπτώσεις όπου τα προγράμματα για δράστες αφορούν πατέρες.

Επιπλέον, στις περιπτώσεις όπου πραγματοποιείται συνέντευξη απευθείας με παιδιά, το πρωτόκολλο υπογραμμίζει τη σημαντικότητα του να δοθεί η ανάλογη αξία και να ακουστούν οι απόψεις των παιδιών. Διασφαλίζει την εξασφάλιση αρχικής ενημερωμένης συγκατάθεσης από τους γονείς κατά την αξιολόγηση της επικινδυνότητας για τα παιδιά και δίνει έμφαση στο να ενημερώνει με σχετικές πληροφορίες τα παιδιά αναφορικά με τα θέματα που θα συζητηθούν, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματός τους να αποσυρθούν από τη διαδικασία οποιαδήποτε στιγμή. Η μεθοδολογία αυτή παρέχει επίσης υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, προσφέροντας στα παιδιά τη δυνατότητα να συνοδεύονται από κάποιον που εμπιστεύονται και με τον οποίο νιώθουν οικειότητα.

Τέλος, το πρωτόκολλο λαμβάνει υπόψη τις εξατομικευμένες ανάγκες των παιδιών με βάση το φύλο τους, εξασφαλίζοντας μια εξατομικευμένη προσέγγιση στη φροντίδα και την υποστήριξή τους.

Διαδικτυακή βία

Η πρόσφατη επικαιροποίηση του πρωτοκόλλου ASAP αναγνωρίζει την επιτακτική ανάγκη για αντιμετώπιση της διαδικτυακής βίας, ενός εξαιρετικά σημαντικού ζητήματος που επιδεινώθηκε κατά τη διάρκεια της επιβολής των παγκόσμιων περιορισμών και της απαγόρευσης κυκλοφορίας. Η GREVIO έχει επισημάνει την ανησυχητική αύξηση της διαδικτυακής βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών κατά τη διάρκεια της πανδημίας, τονίζοντας τη σημασία μιας συντονισμένης προσέγγισης μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Το πρωτόκολλο ASAP2.0 περιλαμβάνει πλέον εκτενείς πληροφορίες σχετικά με τη διαδικτυακή βία, συμπεριλαμβανομένων των μορφών της διαδικτυακής παρενοχλητικής παρακολούθησης, της διαδικτυακής παρενόχλησης, της μη συναινετικής κοινοποίησης προσωπικού περιεχομένου, καθώς επίσης και βήματα για τον εντοπισμό και την αξιολόγηση της διαδικτυακής βίας στον κυβερνοχώρο, με έμφαση στους κινδύνους που υπάρχουν κατά το σχεδιασμό μέτρων ασφάλειας στον τομέα της πληροφορικής, στην ασφάλεια κατά τη χρήση του διαδικτύου, στη βιωσιμότητα και αποτελεσματική υποστήριξη από τους επαγγελματίες, στην αξιολόγηση της επικινδυνότητας και στην διασφάλιση της προστασίας των παιδιών.

Συμμετέχοντες και Προστασία Προσωπικών Δεδομένων

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, το πρωτόκολλο προβλέπει τη συνεργασία μεταξύ των επαγγελματιών που εργάζονται με το δράστη και το θύμα οι οποίοι αποτελούν (αποτελούσαν) ζευγάρι, καθώς και μεταξύ άλλων αρμόδιων επαγγελματιών από δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες και οργανισμούς που εμπλέκονται στην ίδια περίπτωση.

Η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών και των εμπλεκόμενων οργανισμών διαιρείται σε τρεις φάσεις:

- **Φάση 1:** Συνάντηση μεταξύ όλης της ομάδας που αποτελείται από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες/οργανισμούς, προκειμένου να καθιερωθεί αμοιβαία κατανόηση της μεθοδολογίας και των μεθόδων που θα χρησιμοποιηθούν, σε μια σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης.
- **Φάση 2:** Συναντήσεις μεταξύ των διαχειριστών περιπτώσεων από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες ή φορείς, η οποία θα αποσκοπεί στην ανάλυση της διαδικασίας αξιολόγησης τόσο για το θύμα όσο και για τον δράστη. Αυτές οι συναντήσεις λαμβάνουν χώρα σε τακτικά διαστήματα μέχρι να παρακολουθήσουν και τα δύο άτομα που αποτελούν (αποτελούσαν) ζευγάρι τα αντίστοιχα προγράμματά. Αυτή η φάση αποσκοπεί στη:
  - Συνεργασία με τον/την δικαιούχο λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο που τελείται παράλληλα από το άλλο μέλος του ζευγαριού
  - Διαχείριση μη ρεαλιστικών προσδοκιών σχετικά με την άμεση βελτίωση της βίαιης συμπεριφορά του (πρώην) συντρόφου
  - Ενημέρωση του δικαιούχου ότι όλες οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες συνεργάζονται και έχουν κοινό σκοπό.
- **Φάση 3:** Αυτή η φάση περιλαμβάνει την αξιολόγηση και το κλείσιμο των περιπτώσεων, με πρόνοια παροχής περαιτέρω προγραμμάτων παρακολούθησης αν αυτό κριθεί απαραίτητο.

Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων, οι διαχειριστές περιπτώσεων συζητούν τα ακόλουθα:

- Κοινή αξιολόγηση επικινδυνότητας, μέσω της ειδικής λίστας ελέγχου "Ενδείξεις επικινδυνότητας σε καταστάσεις κακοποίησης".

- Αξιολόγηση της υποτροπής η οποία πραγματοποιείται μέσω σύγκρισης των επεισοδίων υποτροπής που αναφέρθηκαν αντίστοιχα από τον δράστη και το θύμα και της καταγραφής στο ειδικό εργαλείο
- Αξιολόγηση αλλαγής σε ατομικό επίπεδο, μέσω της κατά περιόδους χορήγησης του ερωτηματολογίου IMPACT, τόσο για τον θύτη όσο και για το θύμα, με σκοπό την αξιολόγηση αλλαγής (της συμπεριφοράς) σε ατομικό επίπεδο, σε διάφορες φάσεις της κοινής τους πορείας
- Μέτρηση άλλων ποιοτικών στοιχείων που αποτελούν μη αντικειμενικούς παράγοντες αλλά συνιστούν κίνδυνο για το θύμα.

Εκτός από τις προγραμματισμένες συναντήσεις, ενθαρρύνονται επίσης οι άτυπες επαφές σε περίπτωση άλλων κρίσιμων γεγονότων για τα οποία απαιτείται επανεκτίμηση του κινδύνου.

Αξιολόγηση Επικινδυνότητας

Το υψηλό επίπεδο θνητότητας και οι επιπτώσεις της βίας σε σωματικό και ψυχολογικό επίπεδο απαιτούν μια έγκυρη και αντικειμενική αξιολόγηση της επικινδυνότητας. Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης προβλέπει ότι "τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν τα αναγκαία νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η αξιολόγηση κινδύνου θανάτου, η σοβαρότητα της κατάστασης και του κινδύνου επαναλαμβανόμενης βίας διενεργείται από όλες τις αρμόδιες αρχές, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο και, εάν είναι αναγκαίο, να παράσχουν συντονισμένες υπηρεσίες για ασφάλεια και υποστήριξη" (άρθρο 51 παράγραφος 1).

Η αξιολόγηση επικινδυνότητας θα πρέπει:

- Να επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, τόσο κατά την έναρξη όσο και σε καθορισμένες χρονικές περιόδους κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές και τους παράγοντες άγχους που μπορεί να προκύψουν σε μια συγκεκριμένη κατάσταση βίας και κακοποίησης.
- Να διενεργείται από κοινού από όλους τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που εμπλέκονται στην υπόθεση.
- Να πραγματοποιείται μέσω αντικειμενικών εργαλείων, των οποίων η εγκυρότητα και η υπόσταση αναγνωρίζονται και τα οποία αναφέρονται σε διεθνείς συστάσεις επί του θέματος.

Το πρωτόκολλο ASAP2.0 ορίζει την κοινή αξιολόγηση της επικινδυνότητας ως ένα από τα υποχρεωτικά θέματα που πρέπει να προσεγγιστούν, τόσο μέσω ενός αντικειμενικού εργαλείου («Λίστα ελέγχου για την αξιολόγηση της επικινδυνότητας σε περιπτώσεις κακοποίησης») όσο και μέσω της ανάλυσης άλλων ποιοτικών στοιχείων, που προέρχονται από την άμεση επαφή τόσο με το θύμα όσο και με τον δράστη.

Αξιολόγηση της Αλλαγής

Η αξιολόγηση της αλλαγής της στάσης και της συμπεριφοράς των δραστών βίας είναι μια εξαιρετικά κρίσιμη πτυχή που σχετίζεται τόσο με την αποτελεσματικότητα του προγράμματος δραστών όσο και με τη μείωση της επικινδυνότητας για τα θύματα. Το πρωτόκολλο ASAP2.0 περιλαμβάνει το εργαλείο IMPACT που αναπτύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο WWP, ως ειδικό εργαλείο για την αξιολόγηση αλλαγής σε ατομικό επίπεδο. Η χορήγηση των ερωτηματολογίων IMPACT πραγματοποιείται, τόσο για τον δράστη όσο και για το θύμα, σε πέντε διαφορετικά στάδια του προγράμματος, ώστε να μετρηθεί η αλλαγή στη βίαιη συμπεριφορά του δράστη καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Για τα θύματα, το ερωτηματολόγιο IMPACT μπορεί να χορηγηθεί από την εμπλεκόμενη υπηρεσία παροχής υποστήριξης προς τα θύματα ή από τον επαγγελματία του Προγράμματος Δραστών που είναι υπεύθυνος για την επικοινωνία με το σύντροφο.

Αξιολόγηση των Περιστατικών Υποτροπής

Η αξιολόγηση των περιστατικών υποτροπής είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας, καθώς βοηθά στην κατανόηση της πιθανότητας επανάληψης περιστατικών υποτροπής και στην ανάλογη προσαρμογή των δράσεων παρέμβασης. Το πρωτόκολλο ASAP ενσωματώνει ένα ειδικό εργαλείο που επιτρέπει στους επαγγελματίες από κάθε εμπλεκόμενη υπηρεσία να καταγράψουν τα περιστατικά υποτροπής που αναφέρουν τόσο ο θύτης όσο και το θύμα. Αυτό επιτρέπει μια ολοκληρωμένη και κοινή αξιολόγηση, παρέχοντας ακριβέστερη κατανόηση της κατάστασης και διευκολύνοντας την ανάπτυξη στοχευμένων στρατηγικών παρέμβασης. Με τη συστηματική σύγκριση και ανάλυση αυτών των καταγεγραμμένων περιστατικών, το πρωτόκολλο δίνει τη δυνατότητα στους επαγγελματίες να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις και να προσφέρουν την κατάλληλη υποστήριξη τόσο στο θύμα όσο και στον δράστη, συμβάλλοντας τελικά στην πρόληψη περαιτέρω βλάβης.

Συστάσεις Πολιτικής

Σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο

Θέματα Πολιτικής

Όσον αφορά την πτυχή της πολιτικής, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζει η επικύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, η οποία έχει καίριο ρόλο τόσο στη διαμόρφωση όσο και στην αξιολόγηση του νομικού και πολιτικού πλαισίου σε εθνικό επίπεδο στις εμπλεκόμενες χώρες. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα, η Ιταλία και η Κύπρος έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, ενώ η Βουλγαρία όχι. Έτσι, φαίνεται ότι οι χώρες που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, δίνουν έμφαση στη σημασία της για την αντιμετώπιση και την πρόληψη της έμφυλης βίας και το κύριο μέλημά τους είναι η πλήρης εφαρμογή της. Αντίθετα, η Βουλγαρία, η οποία δεν έχει επικυρώσει τη σύμβαση, εκφράζει φόβο αναφορικά με πιθανές επιπλοκές που σχετίζονται με την αρνητική στάση της κυβέρνησης. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο δόθηκε έμφαση στις συστάσεις της GREVIO (Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη δράση κατά της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας).

Παρά το γεγονός ότι οι συμμετέχουσες χώρες λειτουργούν εντός διαφορετικών νομικών πλαισίων, υπάρχει κοινή έμφαση σε τρεις κύριες πτυχές, δηλαδή στην ανάγκη δημιουργίας και προώθησης δομημένης συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών, η οποία μπορεί να λειτουργήσει ως αρωγός κατευθυντήριων γραμμών, πολιτικών και πρωτοκόλλων για όλους τους εμπλεκόμενους οργανισμούς, στην τυποποίηση των διαδικασιών παραπομπής, και στην εξασφάλιση συνεχούς υποστήριξης μέσω διαρκούς χρηματοδότησης και άλλων απαραίτητων πόρων. Η Ελλάδα έχει λάβει σημαντικές νομοθετικές πρωτοβουλίες, όπως το Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (2021-2025), το οποίο αντιμετωπίζει σημαντικά ζητήματα σχετικά με την ισότητα των φύλων. Ωστόσο, η Έκθεση Αξιολόγησης της GREVIO σημειώνει ότι οι ελληνικές αρχές πρέπει να αναλάβουν διάφορες δράσεις προκειμένου να εφαρμόσουν τη νομοθεσία και τις πολιτικές για την ισότητα και να διασφαλίσουν την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των φύλων. Η Ιταλία έχει επικυρώσει τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και έκτοτε έχει δρομολογήσει διάφορα σχέδια δράσης στο ίδιο πλαίσιο, τα οποία περιλαμβάνουν την πρόληψη, την προστασία και την υποστήριξη, τη δίωξη και την ποινή, τη βοήθεια και την προώθηση των προγραμμάτων δραστών. Ωστόσο, οι αρχές θα πρέπει να αναπτύξουν περαιτέρω λύσεις για μια συντονισμένη προσέγγιση μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και φορέων για την αντιμετώπιση κάθε μορφής έμφυλης βίας και να εστιάσουν στην ενεργό συμμετοχή των τοπικών αρχών και στη συμμετοχή όλων των σχετικών φορέων και ΜΚΟ. Η Βουλγαρία δεν έχει επικυρώσει τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, καθώς το Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε ότι δεν συνάδει με το Σύνταγμα της χώρας. Όπως τόνισε ο οργανισμός NAIA, αυτό επηρέασε την ισότητα των φύλων στη χώρα και αντανάκλα τη γενικότερη πολιτική απροθυμία της χώρας να αναλάβει δράση για την καταπολέμηση της ανισότητας των φύλων και της ανισορροπίας των δυνάμεων. Η έκθεση της GREVIO για την Κύπρο υπογραμμίζει αρκετά θετικά νομικά και πολιτικά μέτρα που έχουν ληφθεί από τις αρχές. Ωστόσο, επισημάνθηκε η σημασία της διασφάλισης αποτελεσματικής ρύθμισης σε νομοθετικά θέματα για την εναρμόνιση με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Επιπλέον, η Κύπρος πρέπει να δημιουργήσει ένα ολοκληρωμένο σύστημα συλλογής δεδομένων τόσο για τα θύματα όσο και για τους δράστες, το οποίο θα επιτρέψει στις οργανώσεις να εποπτεύουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Η αναγνώριση και κατανόηση του πολυδιάστατου χαρακτήρα της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας διαφαίνεται από την έμφαση στη συνεργασία μεταξύ διάφορων φορέων και υπηρεσιών. Όλες οι χώρες τονίζουν μέσα από τις εκθέσεις τους, τη σημασία της ανάπτυξης κατευθυντήριων γραμμών, πολιτικών και πρωτοκόλλων μέσω των οποίων θα διέπεται αυτή η συνεργασία. Η Ελλάδα επισημαίνει την τυποποίηση και θεσμοθέτηση των προγραμμάτων για τους δράστες και τη συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΜΚΟ). Ο UWAN δίνει έμφαση στην προστασία των παιδιών και επισημαίνει τη σημασία της συνεργασίας με τις υπηρεσίες παιδικής προστασίας, πρόνοιας και τους επαγγελματίες του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης. Η καθιέρωση συνεργασιών μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών κρίνεται απαραίτητη για μια πιο ολοκληρωμένη, αποτελεσματική και ουσιαστική αντιμετώπιση της πρόληψης της ενδοοικογενειακής και έμφυλης βίας.

Μια άλλη πτυχή που αναφέρεται είναι η ανάπτυξη τυποποιημένων διαδικασιών παραπομπής για τον εκσυγχρονισμό και την απλοποίηση της διαδικασίας παραπομπής των δραστών σε προγράμματα παρέμβασης. Για την Κύπρο είναι σημαντική η ανάπτυξη παραπομπών μέσω του δικαστικού συστήματος. Ωστόσο, τονίζεται πως η διεκδίκηση αυτή δεν πρέπει να υποκαθιστά την προβλεπόμενη ποινή, αλλά να συμπληρώνει τις συνήθεις ποινές, με στόχο την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών του αδικήματος και τη διευκόλυνση της επανένταξης του δράστη και του θύματος στην κοινωνία. Η Ελλάδα, από την άλλη πλευρά, υπογραμμίζει τη σημασία της ανάπτυξης ενός ολοκληρωμένου και περιεκτικού πλαισίου για τα Προγράμματα Δραστών, το οποίο θα περιλαμβάνει και θα προωθεί την "εθελοντική συμμετοχή" εκ μέρους των δραστών, όχι μόνο με υποχρεωτικό τρόπο, όπως συμβαίνει σήμερα. Ωστόσο, αυτό υποδηλώνει περισσότερες εκστρατείες ευαισθητοποίησης τόσο για τους επαγγελματίες όσο και για το ευρύ κοινό.

Ως εκ τούτου, επισημαίνεται ότι η συμμετοχή και η ολοκλήρωση των Προγραμμάτων Δραστών θα πρέπει να αυξηθεί και να διασφαλιστεί μέσω νομοθεσίας ή άλλων μέτρων. Για παράδειγμα, η Κύπρος προτείνει την απόδοση κινήτρων ή την προσφορά άλλων μέτρων διευκόλυνσης με σκοπό την αύξηση συμμετοχής των δραστών (όπως άδεια εργασίας ή επικοινωνία με τα παιδιά τους), ενώ η Βουλγαρία προτείνει την αύξηση της εξειδίκευσης όλων των αρμόδιων επαγγελματιών, όπως οι δικαστές και οι εισαγγελείς, προκειμένου να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση και η διάδοση των Προγραμμάτων Δραστών.

Πέρα από τη σημασία της συνεχούς οικονομικής βοήθειας, η οποία αναφέρεται από όλες τις χώρες που συμμετέχουν, οι εταίροι υπογραμμίζουν επίσης τη σημασία της διαμόρφωσης εθνικών κανονισμών και της εξασφάλισης κρατικής υποστήριξης μέσω άλλων πτυχών. Αυτό περιλαμβάνει παραδείγματα όπως η παραχώρηση τμήματος των αστυνομικών εγκαταστάσεων στη Βουλγαρία για τη διεξαγωγή της συμβουλευτικής, ή εκ μέρους των Δήμων σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές στην Κύπρο.

Ένα άλλο σημείο που τέθηκε υπόψη ήταν η δημιουργία και προώθηση των προγραμμάτων για τους δράστες σε περιφερειακό επίπεδο. Οι συστάσεις της Ελλάδας σε εθνικό επίπεδο, προτείνουν όπως τα Προγράμματα Δραστών αποτελούν μέρος του Εθνικού Σχεδίου Δράσης παρέμβασης προς τους δράστες και δίνουν έμφαση στη δημιουργία σαφών δομών οργάνωσης. Αυτό υποδηλώνει ότι τα Προγράμματα Δραστών θα πρέπει να διεξάγονται από ειδικά καταρτισμένους επαγγελματίες και μέσω εξειδικευμένων οργανισμών, με καλά αναπτυγμένη διαχείριση και δομημένη, στενή συνεργασία με τις υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα. Επιπλέον και εξίσου σημαντικό είναι να υιοθετηθεί μέθοδος για την αξιολόγηση των οργανισμών. Σε εναρμόνιση με τη σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, η Ιταλία είναι η μόνη χώρα μεταξύ των εταίρων που συμμετέχουν στο έργο, που έχει θεσπίσει περιφερειακούς νόμους οι οποίοι ενσωματώνουν τις αρχές του εθνικού νομοθετικού πλαισίου, ενώ είναι ειδικά προσαρμοσμένοι στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιφερειών στις οποίες εφαρμόζονται. Έτσι, για παράδειγμα, η περιφέρεια Βένετο θέσπισε περιφερειακό νόμο που περιλαμβάνει την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων για τους δράστες. Γενικά, η πρόταση αφορά ένα περιφερειακό μοντέλο προσέγγισης στο πλαίσιο των εθνικών σχεδίων δράσης, τα οποία θα πρέπει να περιγράφουν τις ανάγκες και τις αρμοδιότητες, με συγκεκριμένη αναφορά σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη είτε πρόκειται για δημόσιους φορείς είτε για φορείς της κοινωνίας των πολιτών.

Νομικές Πτυχές

Για την αντιμετώπιση του ιδιαίτερα σοβαρού ζητήματος της ενδοοικογενειακής βίας, η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Ιταλία και η Κύπρος έχουν θεσπίσει ισχυρά νομικά πλαίσια που αποσκοπούν στην προστασία, την υποστήριξη και την πρόληψη της ενδοοικογενειακής και έμφυλης βίας. Η κάθε χώρα έχει θεσπίσει εξειδικευμένους νόμους, ενώ έχουν προβεί όλες σε πρόσφατες τροποποιήσεις, κάτι που υποδηλώνει τη δέσμευσή τους για συνεχή βελτίωση. Για παράδειγμα, η Βουλγαρία αναθεώρησε τους νόμους της το 2023, ενσωματώνοντας ρητά την συντροφική βία αλλά και ελεγκτώντας το όριο της προθεσμίας για την υποβολή αιτήσεων για παροχή προστασίας. Στην Ιταλία, το 2022 θεσπίστηκαν οι "ελάχιστες απαιτήσεις" για τις υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα, τα καταφύγια και τα προγράμματα δραστών, σηματοδοτώντας με τον τρόπο αυτό ένα ουσιαστικό βήμα για ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της αντιμετώπισης μέσω νομοθεσιών της ενδοοικογενειακής βίας. Οι κοινές νομοθετικές προκλήσεις σε αυτές τις χώρες περιλαμβάνουν την ανάγκη θέσπισης νομικών πλαισίων για την καθιέρωση του πλαισίου συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, την περιφερειακή

εφαρμογή των εθνικών πολιτικών και την καθιέρωση διαδικασιών για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής των Προγραμμάτων Δραστών. Οι προκλήσεις αυτές υπογραμμίζουν τη δέσμευση για βελτίωση της νομοθετικής προσέγγισης και τη διασφάλιση ολιστικής αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας.

Στη δέσμευση τους για αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Ιταλία και η Κύπρος συμμερίζονται και εστιάζουν στην ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα στα δικαιώματα και στην προστασία των θυμάτων εντός των νομοθετικών τους πλαισίων. Οι νομικές διατάξεις κάθε χώρας υπογραμμίζουν την επείγουσα ανάγκη για άμεση και αποτελεσματική προστασία, υποστήριξη και αποκατάσταση όσων έχουν υποστεί ενδοοικογενειακή βία, το οποίο επεκτείνεται συγκεκριμένα στην παροχή προγραμμάτων για τους δράστες.

Ωστόσο, κάθε χώρα δίνει προτεραιότητα σε διαφορετικές πτυχές με βάση το υφιστάμενο νομικό της πλαίσιο και τους περιορισμούς που υπάρχουν. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα υποστήριξε την αναθεώρηση της νομοθετικής πρόνοιας που αφορά τα Προγράμματα Δραστών μέσω της διαδικασίας αναγνώρισης πιστοποιημένων προγραμμάτων και της προώθησης της εθελοντικής συμμετοχής. Επιπλέον, η Ελλάδα υπογράμμισε την ανάγκη θέσπισης συνεκτικών και ενιαίων διαδικασιών για την παροχή κατάλληλα προσαρμοσμένων πληροφοριών προς τα θύματα και τους δράστες της βίας. Έτσι, η Ελλάδα υπογραμμίζει την ανάγκη αναθεώρησης της προσέγγισης προς τα προγράμματα δραστών, αναγνωρίζοντας τα ως εξίσου σημαντική διαδικασία με τις υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα. Τα προγράμματα αναμένεται να αναγνωριστούν επίσημα και να είναι προσβάσιμα στους ενδιαφερόμενους, ενώ η αποτελεσματικότητά τους θα πρέπει να παρακολουθείται και να αξιολογείται προκειμένου να διασφαλιστεί η επιτυχία τους. Επιπλέον, η Ελλάδα επεσήμανε ρητά την ανάγκη προώθησης της εθελοντικής συμμετοχής των δραστών σε προγράμματα που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της συμπεριφοράς τους, ενώ υπογράμμισε τη σημασία τυποποίησης της διαδικασίας παροχής πληροφοριών στους δικαιούχους αυτών των υπηρεσιών, θυμάτων και δραστών. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη για σαφή και επαρκή πληροφόρηση, ιδίως προς τους δράστες που ενεργοποιούν τη διαδικασία, και την εξέταση των επιλογών μετά από ενημέρωση, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που εμπλέκονται παιδιά.

Η Κύπρος υποστηρίζει μια πιο κρατικά-καθοδηγούμενη εμπλοκή των Προγραμμάτων Δραστών στις διαδικασίες, υποδηλώνοντας ουσιαστικά συμμετοχή των επαγγελματιών από τα Προγράμματα Δραστών σε όλα τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, στον ίδιο βαθμό και στην ίδια χρονική φάση με τους επαγγελματίες από τις Υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα. Η προσέγγιση αυτή ευθυγραμμίζεται με μια ευρύτερη στρατηγική ολιστικής αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας, η οποία περιλαμβάνει τόσο υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων όσο και προγράμματα που στοχεύουν στην αλλαγή της συμπεριφοράς των δραστών. Εξίσου σημαντικό, η Κύπρος προτείνει την ανάπτυξη διαδικασιών για τη θέσπιση της υποχρεωτικής συμμετοχής των δραστών στα προγράμματα αυτά. Επιπλέον, η Κύπρος θέτει ως προτεραιότητα την προστασία των παιδιών μέσω μιας πολυδιάστατης προσέγγισης, η οποία περιλαμβάνει νομοθετικά μέτρα, διάφορες διαδικασίες που καλύπτουν την προστασία και τη διερεύνηση περιπτώσεων βίας κατά των παιδιών, εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού και εκπαίδευση των αρμόδιων επαγγελματιών. Όπως διαφαίνεται και πιο πάνω, η διαφορετική διάσταση και η διαφοροποίηση των προτεραιοτήτων κατά την εξέταση των νομοθετικών πτυχών ανάμεσα σε αυτές τις χώρες αντικατοπτρίζει την πολυπλοκότητα της προσέγγισης για αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.

Μια άλλη κυρίαρχη τάση που εντοπίζεται στις συστάσεις αυτές είναι η έκκληση για εφαρμογή των εθνικών πολιτικών της έμφυλης βίας σε περιφερειακό επίπεδο. Η Ιταλία χρησιμεύει ως χαρακτηριστικό παράδειγμα, όπου μια συμφωνία μεταξύ της Ιταλικής κυβέρνησης, των περιφερειών και των αυτόνομων επαρχιών του Τρέντο και του Μπολζάνο το 2022 καθόρισε "ελάχιστες απαιτήσεις" για τις Υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα, τα καταφύγια και τα προγράμματα δραστών. Αυτό το μοντέλο αποκέντρωσης αναθέτει τη συμμόρφωση, τη χαρτογράφηση και την ανάπτυξη επίσημου καταλόγου που θα περιλαμβάνει υπηρεσίες επίσημα αναγνωρισμένες, αναδεικνύοντας μια προσέγγιση που προωθεί την συνεργασία και αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της έμφυλης βίας, η οποία λαμβάνει υπόψη την διαφορετικότητα κάθε περιφέρειας. Η έννοια του μοντέλου της "αποκέντρωσης", που παρατηρείται στην Ιταλία, περιλαμβάνει τη μεταβίβαση ρυθμιστικών αρμοδιοτήτων από την εθνική κυβέρνηση σε περιφερειακές δομές διοίκησης. Αυτή η αλλαγή στρατηγικής αναμένεται να εφαρμοστεί σε πολλές χώρες και χρησιμοποιείται συχνά για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ιδιαιτεροτήτων, για την ενίσχυση της ανταπόκρισης σε τοπικό επίπεδο και την ενίσχυση της

αποτελεσματικότητας στη διακυβέρνηση. Παρά το γεγονός ότι η Ιταλία καθιέρωσε την συμφωνία για τα "Ελάχιστα πρότυπα", το Una Casa per L'Uomo επισημαίνει την ανάγκη πλήρους εφαρμογής, υποστηρίζοντας την πλήρη εφαρμογή ολόκληρου του νομοθετικού πλαισίου, το οποίο περιλαμβάνει λειτουργικές, δομικές και μεθοδολογικές πτυχές, και υπογραμμίζει ότι η επιτυχής εφαρμογή και αξιολόγηση κάθε προβλεπόμενης δράσης εξαρτάται σημαντικά από την παροχή επαρκών πόρων, οικονομικών και μη.

Η Ελλάδα και η Βουλγαρία οραματίζονται παρόμοια περιφερειακά σχέδια δράσης, τα οποία θα εστιάζουν στην εφαρμογή των πολιτικών από τις τοπικές αρχές. Τα σχέδια αυτά αποσκοπούν στην ενδυνάμωση των περιφερειακών δομών στον αγώνα κατά της έμφυλης βίας, αντανakλώντας έτσι τη δέσμευση για εξειδικευμένες προσεγγίσεις σε τοπικό επίπεδο. Αντίθετα, η Κύπρος, λόγω του μεγέθους της, δεν έχει ανάγκη την αποκέντρωση που οραματίζονται οι άλλες χώρες που συμμετέχουν, και προβλέπει μια σαφώς δομημένη και κρατικά καθοδηγούμενη υποστήριξη από τις περιφερειακές αρχές.

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ δημόσιων αρχών και μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, οι συμμετέχουσες χώρες συμμερίζονται την σπουδαιότητα της ανάπτυξης συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, κάτι που συναντάται σε όλες τις εισηγήσεις σε εθνικό επίπεδο. Για παράδειγμα, η Κύπρος προτείνει την ανάπτυξη ενός πρωτοκόλλου που θα ρυθμίζει την εσωτερική συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών, μια διαδικασία που θα περιλαμβάνει τον σαφή καθορισμό των κατευθυντήριων γραμμών, διαδικασιών και μηχανισμών συνεργασίας. Με παρόμοιο τρόπο, προβλέπεται ένας συντονιστικός μηχανισμός μεταξύ κυβερνητικών φορέων, εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και των οργανισμών μη κυβερνητικού τομέα, ο οποίος θα ρυθμίζει όλα τα αναγκαία μέτρα για την πρόληψη της βίας σε όλες τις μορφές της. Για παράδειγμα, η Βουλγαρία ίδρυσε το Εθνικό Συμβούλιο για την πρόληψη και την προστασία από τη βία ως απάντηση στην ανάγκη συντονισμού. Η Βουλγαρία προβλέπει επίσης την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός συντονιστικού μηχανισμού για τη παροχή βοήθειας και υποστήριξης σε όσους έχουν ανάγκη, ο οποίος αποτελεί μια προβλεπόμενη αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου.

Στην Ιταλία η εποπτεία για την εφαρμογή της νομοθεσίας είναι κεντροποιημένη και πραγματοποιείται μέσω του Υπουργείου Εσωτερικών και στη συνέχεια οι περιφέρειες είναι υπεύθυνες για τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις μέσω της "Συμφωνίας μεταξύ του κράτους και των περιφερειών". Οι συμμετέχουσες χώρες εργάζονται για την ανάπτυξη και εφαρμογή συντονιστικών μηχανισμών που στοχεύουν στον καθορισμό αρμοδιοτήτων, των δικαιωμάτων, των κανόνων εργασίας και το συντονισμό μεταξύ των αρμόδιων αρχών.

Τέλος, μια άλλη πολύ σημαντική πτυχή είναι η εθνική βάση δεδομένων. Η Βουλγαρία υπογραμμίζει την έλλειψη ενός ενιαίου συνόλου εθνικών στατιστικών στοιχείων, γεγονός που καθιστά δύσκολη την εκτίμηση του μεγέθους και της εξάπλωσης της ενδοοικογενειακής βίας. Για το λόγο αυτό, η Βουλγαρία βρίσκεται στη διαδικασία δημιουργίας εθνικού συστήματος πληροφόρησης για την παρακολούθηση και τεκμηρίωση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Η Κύπρος αναμένει επίσης τη δημιουργία εθνικής βάσης δεδομένων, κάτι που επισημαίνεται ως ένα κρίσιμο βήμα τόσο για τη διαμόρφωση ακριβών εκτιμήσεων της έκτασης του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας όσο και για την παρακολούθηση της επάρκειας των μέτρων αντιμετώπισης.

Διαδικαστικές Πτυχές

Όσον αφορά τις διαδικαστικές πτυχές, η τάση που επανεμφανίζεται είναι η **ανάγκη για ένα συντονιστικό μηχανισμό**. Η θεσμοθέτηση ενός συντονιστικού μηχανισμού για τις υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και τα προγράμματα για τους δράστες περιλαμβάνει την καθιέρωση και ενσωμάτωση δομών, διαδικασιών και πρωτοκόλλων, καθώς και πολιτικών στο ευρύτερο θεσμικό πλαίσιο. Στόχος του είναι να διασφαλιστεί ο συστηματικός, διαρκής και αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των διαφόρων φορέων που εμπλέκονται στην υποστήριξη των θυμάτων και στην αντιμετώπιση των ζητημάτων των δραστών. Ωστόσο, όπως διαφαίνεται για άλλη μια φορά, η ανάγκη συντονισμού διαφέρει ανάλογα με τις πολιτισμικές, πολιτικές, κοινωνικές και νομικές ιδιαιτερότητες κάθε χώρας.

Αναλυτικότερα, η Βουλγαρία λειτουργεί με ένα ιδιαίτερα συγκεντρωτικό σύστημα λήψης αποφάσεων, στενά συνδεδεμένο με το εθνικό κοινοβούλιο. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική επιβράδυνση ή δυσκαμψία στην προσαρμογή και την καθιέρωση νέων κανονισμών. Κατά συνέπεια, το κράτος αδυνατεί να αναπτύξει νέες πρακτικές και κανονισμούς σε περιφερειακό επίπεδο, και όπως αναφέρθηκε, βιώσιμες πρακτικές συνεργασίας δεν μπορούν να καθιερωθούν χωρίς την κρατική υποστήριξη. Ενώ υπάρχουν αξιόπαινες πρακτικές, συχνά βασίζονται σε προσωπικές πρωτοβουλίες ή συνεργασίες μεταξύ υπηρεσιών και οργανισμών. Η απουσία κρατικής υποστήριξης, ωστόσο, εμποδίζει την εφαρμογή τους σε εθνική εμβέλεια. Ένα άλλο εμπόδιο που αποτρέπει την ουσιαστική αλλαγή στη Βουλγαρία είναι το πολιτικό σύστημα, το οποίο αποτυγχάνει να ενθαρρύνει τη βιώσιμη συνεργασία και το συντονισμό με εξωτερικούς φορείς. Η εναλλαγή του προσωπικού στις τοπικές δημόσιες αρχές συνοδεύει κάθε αλλαγή στη δομή της κυβέρνησης, γεγονός που ενέχει τον κίνδυνο απώλειας καθιερωμένων συνεργασιών, όπως επισημαίνει ο Οργανισμός ΝΑΙΑ. Πρωταρχικός στόχος είναι να ηιοθέτηση κανονισμών σε εθνικό επίπεδο, διασφαλίζοντας την εφαρμογή τους ανεξάρτητα από τις αλλαγές στην κυβέρνηση, αλλά και η στοχευμένη προώθηση των κανονισμών αυτών στις τοπικές αρχές.

Αντίθετα, η Ιταλία όπως υπογραμμίζει το *Una Casa per L'Uomo*, είναι η μεγαλύτερη πληθυσμιακά χώρα μεταξύ των συμμετεχουσών, και αυτό διαφαίνεται στην ύπαρξη ανομοιοτήτων ανά περιφέρεια, λόγω των γεωγραφικών, κοινωνικών και πολιτισμικών διαφορών. Αυτό το πολύπλοκο κοινωνικό πλαίσιο καθιστά αναγκαία την υιοθέτηση εθνικών πολιτικών που θα εφαρμόζονται ανά περιφέρεια, όπως αναφέρουν οι συστάσεις της Ιταλίας. Για αυτό το λόγο, δίνεται μεγάλη έμφαση στην ανάγκη ανάπτυξης ενός συνεκτικού πλαισίου αναφοράς που θα επεκτείνεται σε ολόκληρη την επικράτεια της Ιταλίας, ο οποίος θα λειτουργεί σαν φάρος καθοδήγησης και συντονισμού για όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

Η Ελλάδα υπογραμμίζει επίσης την επιτακτική ανάγκη για την ανάπτυξη ενός συντονιστικού μηχανισμού, με ιδιαίτερη έμφαση στη θεσμοθέτηση της συνεργασίας μεταξύ των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα θύματα και τα Προγράμματα Διαχείρισης Θυτών. Ενώ αναγνωρίζεται η ύπαρξη αξιόπαινων πρακτικών, όπως η διαρκής ανάπτυξη των ικανοτήτων των επαγγελματιών, η απουσία εθνικών πολιτικών που να συντονίζουν τις σχετικές υπηρεσίες δεν μπορεί να μην αναφερθεί. Κατά συνέπεια, διατυπώνεται έκκληση για συνολική επανεξέταση του συντονιστικού μηχανισμού και των διοικητικών δομών σε πολιτικό ή νομοθετικό επίπεδο. Η αναθεώρηση αυτή αποσκοπεί στην αποσαφήνιση των ρόλων, την ενίσχυση της λογοδοσίας και τη βελτίωση της συνολικής επικοινωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, προωθώντας με τον τρόπο αυτό τον αποτελεσματικό συντονισμό τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Όπως επισημαίνεται από τον Σύνδεσμο Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου, οι προκλήσεις στην παροχή υπηρεσιών εκ μέρους του δικαστικού συστήματος, ιδιαίτερα ορατές στις καθυστερήσεις κατά την παραπομπή δραστών, φανερώνουν δομικά προβλήματα με αρνητικές συνέπειες τόσο για τα θύματα όσο και για τους δράστες.

Η Κύπρος ως η μικρότερη χώρα της κοινοπραξίας, εφαρμόζει με μεγαλύτερη ευκολία τους κανονισμούς και τις πολιτικές σε περιφερειακό επίπεδο. Κατά συνέπεια, η πλειονότητα των εισηγήσεων υπογραμμίζουν κυρίως την ανάγκη για τυποποίηση των διοικητικών πρακτικών και των πρωτοκόλλων συνεργασίας. Η Κύπρος επισημαίνει τη σημασία του συντονισμού, προτείνοντας την ανάπτυξη πρωτοκόλλων συνεργασίας με όλες τις σχετικές υπηρεσίες και φορείς και στα δύο επίπεδα, εθνικές αλλά και μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), όπως επίσης και τη συνεργασία επαγγελματιών εντός των οργανισμών.

Το προτεινόμενο μοντέλο συνεργασίας και τα πρωτόκολλα αποσκοπούν στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και στη θέσπιση διαδικασιών για τη μεγιστοποίηση των θετικών αποτελεσμάτων. Σε ευθυγράμμιση με τις εισηγήσεις για την Ελλάδα, η Κύπρος τονίζει τον καθοριστικό ρόλο που έχει ο αποτελεσματικός συντονισμός με την εισαγγελία, υποστηρίζοντας συγκεκριμένα ένα πρωτόκολλο παραπομπής σε συνεργασία με την εισαγγελία. Το πρόγραμμα δραστών Πρωτέας προτείνει επίσης όπως όλες οι σχετικές υπηρεσίες ενημερώνουν τους δράστες για την ύπαρξη προγραμμάτων για δράστες και συνηγορεί υπέρ της παραπομπής μέσω όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών. Μια άλλη πρόταση περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός πρωτόκολλου συνεργασίας. Το πρωτόκολλο αυτό διασφαλίζει ότι όταν μια Υπηρεσία Παροχής Υποστήριξης προς τα θύματα παρέχει υπηρεσίες σε ένα θύμα, η υπηρεσία έχει το δικαίωμα να παραπέμψει τον δράστη στο Πρόγραμμα δραστών. Επίσης, η Κύπρος και η Ιταλία υπογραμμίζουν τη σημασία της θέσπισης πρωτοκόλλων που διευκολύνουν την ασφαλή και εμπιστευτική ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των υπηρεσιών.

Η αναγνώριση της απουσίας καθιερωμένων διαδικασιών όσον αφορά τις αρμοδιότητες κάθε οργανισμού υπογραμμίζει την ανάγκη για ένα πρωτόκολλο, το οποίο θα συμβάλει σημαντικά στην προώθηση καλύτερου συντονισμού. Η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών, σε συνδυασμό με την εφαρμογή πρωτοκόλλων, θεωρείται καθοριστική στην περίπτωση της Κύπρου.

Διοικητικές Πτυχές

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, μια κοινή πραγματικότητα που απηχεί στις ερμηνείες όλων των εταίρων είναι η έλλειψη επίσημων πολιτικών για τη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και των προγραμμάτων δραστών, είτε από δημόσιους είτε από ιδιωτικούς φορείς. Στη Βουλγαρία, ο συντονισμός των Υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και των προγραμμάτων δραστών παρέχεται από τον ίδιο οργανισμό, ωστόσο ο τρόπος λειτουργίας μεταξύ αυτών των υπηρεσιών χαρακτηρίζεται από άτυπη ανταλλαγή πληροφοριών, ευελιξία και απουσία σαφούς δομής στην αξιολόγηση της επικινδυνότητας και τον προγραμματισμό. Παρόμοια εικόνα μεταφέρουν και οι εταίροι από την Ελλάδα, οι οποίοι υπογράμμισαν την ανάγκη απεμπλοκής από τη συγκεντρωτική προσέγγιση με την οποία εφαρμόζονται τα προγράμματα δραστών (που αποτελούν αποκλειστικά αντικείμενο της ποινικής διαμεσολάβησης) καθώς και των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης των θυμάτων (που διαχειρίζεται ο δημόσιος τομέας) και να δοθεί εναλλακτικά ψήφος εμπιστοσύνης σε εξειδικευμένους φορείς π.χ. ΜΚΟ λόγω της ικανότητάς τους για αποτελεσματική παρέμβαση, μέσω θέσπισης συνεργασίας με τον δημόσιο τομέα.

Αντίθετα, η εφαρμογή του προγράμματος “ASAP – Μια συστημική προσέγγιση για τους δράστες” από την περιφέρεια Βένετο στην Ιταλία, σε συνεργασία με δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς από τις συμμετέχουσες χώρες-μέλη της ΕΕ, απέδωσε σημαντικά αποτελέσματα. Το έργο ASAP αποσκοπούσε στην κατάρτιση κοινοπραξίας μεταξύ των οργανισμών, όπως επίσης και την ανάπτυξη εργαλείων αξιολόγησης της επικινδυνότητας και της αλλαγής της συμπεριφοράς, τα οποία κατέδειξαν την αποτελεσματικότητα της προσέγγισης αυτής της συνεργασίας, η οποία διαφάνεται από την εμφανή μείωση των αναφερόμενων συμπεριφορών συναισθηματικής βίας από τους άνδρες/δράστες, των βίαιων πράξεων συναισθηματικής, σωματικής και σεξουαλικής φύσης που αναφέρθηκαν από τα θύματα, καθώς και τη μείωση της επικινδυνότητας που αναφέρθηκε από τους επαγγελματίες. Η Κύπρος υπογραμμίζει ότι η συνεργασία μεταξύ των φορέων μπορεί να βοηθήσει στην έγκαιρη αντιμετώπιση των θεμάτων βίας στα αρχικά στάδια, στην προώθηση προγραμμάτων πρόληψης στην κοινότητα, στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και στη μείωση των περιστατικών βίαιης συμπεριφοράς. Ως εκ τούτου, **υπάρχει ταύτιση μεταξύ των εταίρων σχετικά με τη σημασία μιας σταθερά εδραιωμένης συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων** που εκτείνεται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, όπως χαρακτηριστικά τονίζουν οι Έλληνες και οι Ιταλοί εταίροι.

Οι Έλληνες εταίροι υπογράμμισαν επίσης τη σημασία της δημιουργίας πολιτικών για τη θεσμοθέτηση της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, η οποία θα έχει ως βάση περιεκτικά πρωτόκολλα και την ομοιογένεια της πρακτικής μεταξύ των επαγγελματιών που εμπλέκονται σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας όσον αφορά την αξιολόγηση της επικινδυνότητας και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται προς αυτή την κατεύθυνση. Η αξιολόγηση της επικινδυνότητας θα πρέπει επίσης να εφαρμόζεται σε όλα τα στάδια των παρεμβάσεων του προγράμματος δραστών, ενώ η επικοινωνία με τους εμπλεκόμενους φορείς μπορεί να διευκολύνει τη διαδικασία του συνεχούς διαλόγου για ενίσχυση των μέτρων προστασίας του θύματος. Μεταξύ άλλων, απαιτείται κοινή κατανόηση της έννοιας της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και κοινή ορολογία για την αναφορά στις ποικίλες πτυχές του φαινομένου, ενώ είναι επίσης απαραίτητες οι τεκμηριωμένες προσεγγίσεις που εστιάζουν στο φύλο και στα θύματα. Ορίζεται επίσης ότι η παρακολούθηση των εφαρμοζόμενων πολιτικών από ανεξάρτητους φορείς μπορεί να αυξήσει την αντικειμενικότητά τους, ενώ θα πρέπει να ελεγκταθεί σε εθνικό επίπεδο μέσω συχνής, συλλογικής καταγραφής των δεδομένων, βασισμένη σε κοινές παραμέτρους και σε στενή διαβούλευση και εποπτεία από οργανώσεις της Κοινωνίας των πολιτών με αποδεδειγμένη εμπειρογνομosύνη στο θέμα.

Η Βουλγαρία αναφέρει ότι η εφαρμογή του Πρωτοκόλλου ASAP το 2019 από τον οργανισμό ΝΑΙΑ παρείχε ένα πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των Υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και τα Προγραμμάτων δραστών και την εμπλοκή εξωτερικών οργανισμών μέσω της παρεχόμενης εκπαίδευσης που αποσκοπούσε στη βελτίωση των διαδικασιών επικοινωνίας και συνεργασίας. Το

πρωτόκολλο παρείχε επίσης τη βάση για την αλληλεπίδραση μεταξύ των αντίστοιχων προγραμμάτων και υπηρεσιών και τη σύγκριση δεδομένων προκειμένου να προσδιοριστεί η επικινδυνότητα για το θύμα και να προσαρμοστεί κατάλληλα το σχέδιο παρέμβασης και προστασίας. Παράλληλα, η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των διάφορων υπηρεσιών βοηθά στην ενημέρωση των αρχών του νόμου σε περιπτώσεις παραβίασης των ασφαλιστικών μέτρων και εγγυάται την ασφάλεια του εξυπηρετούμενου ατόμου και των προστατευόμενων του. Στην Κύπρο, οι Υπηρεσίες παροχής στήριξης προς τα θύματα και τα Προγράμματα Δραστών παρέχονται και συντονίζονται από τον ίδιο οργανισμό, ωστόσο και τα δύο προγράμματα λειτουργούν συχνά ανεξάρτητα, με διαφορετικούς στόχους και μεθοδολογίες, προσαρμοσμένες στις διαφορετικές ανάγκες των δικαιούχων. Η έκθεση αναφορικά με τις τρέχουσες συνθήκες συνεργασίας μεταξύ των φορέων στην Κύπρο εστιάζει στις διαδικασίες παραπομπής μεταξύ του ΣΠΑΒΟ, του προγράμματος για τους δράστες και των αρμόδιων αρχών του κράτους, όπως την Αστυνομία, τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας. Οι εν λόγω συνεργασίες καθοδηγούνται από ένα πρωτόκολλο το οποίο υπέγραψαν οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες. Επιπλέον, όπως επισημαίνει ο ΣΠΑΒΟ, η απουσία διαδικασιών παραπομπής από τις δικαστικές αρχές υπογραμμίζει την επιτακτική ανάγκη για καθορισμό της συμμετοχής στα Προγράμματα Δραστών ως υποχρεωτική. Η τυποποίηση των διαδικασιών παραπομπής για όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες είναι καθοριστική για την αποτελεσματική συνεργασία και το συντονισμό.

Συνοπτική Παρουσίαση γύρω από τα Προγράμματα Διαχείρισης Θυτών και τις Υπηρεσίες Υποστήριξης Θυμάτων

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των συμμετεχόντων εταίρων στο έργο ASAP 2.0, η τρέχουσα κατάσταση σχετικά με την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία μεταξύ δημόσιων και μη κυβερνητικών φορέων, καθώς και οργανισμών που σχετίζονται με τις υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων και των προγραμμάτων για τους δράστες, παρουσιάζει σοβαρές ασυνέπειες και ανεπάρκειες τόσο σε επίπεδο γεωγραφικής κατανομής, όσο και σε επίπεδο νομοθετικών διαδικασιών και του κώδικα πρακτικής που ρυθμίζει τις μεταξύ τους σχέσεις.

Η Ελλάδα επισημαίνει τη σημασία της ενσωμάτωσης των κύριων στόχων της Έκθεσης Αξιολόγησης της GREVIO (2023), δηλαδή της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών, της διαμόρφωσης πολιτικής για τα προγράμματα δραστών και της αλληλεπίδρασης μεταξύ των αρχών και ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Σε αυτόν τον άξονα, απαιτείται η υιοθέτηση ενός Σχεδίου Δράσης για την παροχή των προγραμμάτων για τους δράστες, ώστε να διαμορφωθούν αποτελεσματικά οι πολιτικές που καθορίζουν την λειτουργία των προγραμμάτων δραστών, η μορφή και οι παραμέτροι εφαρμογής τους, καθώς και το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο με βάση τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα.

Επιπλέον, τόσο η Ελλάδα όσο και η Ιταλία υπογραμμίζουν τους στόχους της ερευνας στα πλαίσια του έργου ASAP και της δημιουργίας του αντίστοιχου πρωτοκόλλου, το οποίο αποσκοπεί στην υλοποίηση όλων των απαραίτητων τροποποιήσεων προκειμένου να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την πρόληψη της έμφυλης βίας και τη διασφάλιση της προστασίας των επηρεαζόμενων ατόμων, και τη διεύρυνση του συντονισμού σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την κατάρτιση εργαλείων για την έγκυρη αξιολόγηση του ατομικού και κοινωνικοοικονομικού πλαισίου του θύματος και του δράστη. Η Πρότυπη Συμφωνία Συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (Multi-agency Standard Agreement - MSA) αναφέρεται ως η θέσπιση δεσμεύσεων για την δημιουργία ενός συντονιστικού δικτύου προσέγγισης μεταξύ κρατικών και εξειδικευμένων φορέων για την αντιμετώπιση της περίπλοκης φύσης του φαινομένου της έμφυλης βίας. Επιπλέον, η αναθεωρημένη έκδοση ASAP 2.0 αποτελεί επικαιροποιημένη μορφή του προηγούμενου σχεδίου εφαρμογής, το οποίο επαναπροσδιορίστηκε για να συμπεριλάβει τις νέες απαιτήσεις για την επίτευξη του στόχου του έργου ASAP. Η αναθεώρηση αυτή περιλαμβάνει τα περίπλοκα ζητήματα και επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19, την ψηφιακή διάσταση της έμφυλης βίας, μια ευρύτερη διερεύνηση των γενεσιουργών αιτιών της επιθετικότητας και της ενδοοικογενειακής βίας από τους άνδρες, καθώς και θέματα προστασίας των παιδιών.

Η Κύπρος υπογράμμισε τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα θύματα και των δικαστικών αρχών για την επίτευξη συντονισμένης διαχείρισης των υποθέσεων και των προκλήσεων (π.χ. κενά στην πληροφόρηση, έλλειψη συνεργασίας) που προκύπτουν όταν δεν είναι εφικτή η επικοινωνία μεταξύ των φορέων, λόγω του δύσκαμπτου νομικού ή διοικητικού

πλαisiού. Ως εκ τούτου, η Κύπρος τάσσεται υπέρ της δημιουργίας ενός πλαισίου συνεργασίας στο οποίο θα εμπλέκονται όλοι οι αρμόδιοι φορείς, με σκοπό να διασφαλιστεί η διαφάνεια στη μεταξύ τους επικοινωνία. Αυτό αναδεικνύει, την επιτακτική ανάγκη δημιουργίας ενός μηχανισμού ή μιας πλατφόρμας με σκοπό την συνεχή ανταλλαγή πληροφοριών, ένα σημείο που τονίστηκε από όλες τις συμμετέχουσες χώρες.

Η Βουλγαρία, από την άλλη πλευρά, επικεντρώνεται κυρίως στη συνεργασία μεταξύ των προγραμμάτων, η οποία βασίζεται στην ισχύ του άρθρου 5 του νόμου για την προστασία κατά της ενδοοικογενειακής βίας, και υπογραμμίζει τη μονομερή βάση με την οποία λειτουργούν τα προγράμματα αυτά. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι υπηρεσίες που παρέχονται προς τα θύματα και το πρόγραμμα δραστών λειτουργούν χωρίς συγκεκριμένη δομή και υποφέρουν εξαιτίας της ανομοιογενούς κρατικής χρηματοδότησης, γεγονός που επηρεάζει τη λειτουργικότητα και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών τους. Θετική παράμετρο ωστόσο αποτελεί το γεγονός ότι το πρόγραμμα δραστών διοικείται από ΜΚΟ που συνδέεται με τις Υπηρεσίες παροχής υποστήριξης προς τα θύματα, και έτσι παρέχεται έδαφος για τη διασφάλιση της επικοινωνίας και της συνεργασίας αναφορικά με τα περιστατικά.

Εθνικό Επίπεδο

Πτυχές πολιτικής

Για συμμόρφωση με την αξιολόγηση της GREVIO για την Ελλάδα, η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να θεσπίσει ένα πλαίσιο για το πρόγραμμα δραστών το οποίο να είναι περιεκτικό και χωρίς αποκλεισμούς, και θα συμπεριλαμβάνει πρόνοιες για την εθελοντική συμμετοχή των δραστών. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να προβλεφθεί και η παροχή εξειδικευμένης προσέγγισης για τους μετανάστες, άνδρες-δράστες. Θα πρέπει να πραγματοποιηθεί το συντομότερο δυνατό αξιολόγηση της διαδικασίας της Ποινικής Διαμεσολάβησης, όπως επίσης και διαρθρωμένος διάλογος μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων υπό την αιγίδα της Ελληνικής Κυβέρνησης. Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης δίνουμε ιδιαίτερη βαρύτητα στη συνεισφορά των εξειδικευμένων μη κυβερνητικών οργανώσεων που διαθέτουν σημαντική εμπειρία στον τομέα αυτό.

Έχουν θεσπιστεί σημαντικές νομοθετικές πρωτοβουλίες για την προώθηση ενός αποτελεσματικού συστήματος υποστήριξης των γυναικών απέναντι στη συντροφική βία. Το πρόσφατο Σχέδιο Δράσης για την ισότητα των φύλων (2021–2025) επικεντρώνεται α) στην πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας, β) στην ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, γ) στην ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στη λήψη αποφάσεων και στην ηγεσία, δ) στην ενσωμάτωση της διάστασης της ισότητας των φύλων στις πολιτικές των επιμέρους τομέων. Ωστόσο, πρέπει να γίνουν πολύ περισσότερα είτε για την εφαρμογή πολιτικών είτε για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των νέων διαδικασιών και δράσεων που εφαρμόζονται. Η έκθεση αξιολόγησης της GREVIO *“ενθαρρύνει τις ελληνικές αρχές να εντείνουν τις προσπάθειες για την εφαρμογή της νομοθεσίας και των πολιτικών που αφορούν την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών και να διασφαλίσουν την έμπρακτη υλοποίηση της αρχής της ισότητας των φύλων”*.

Μια συγκεκριμένη και πολύ σημαντική κίνηση προς αυτή την κατεύθυνση είναι η δημιουργία και η εδραίωση προγραμμάτων για τους δράστες σε περιφερειακό επίπεδο. Τα Προγράμματα για τους δράστες πρέπει να παρέχονται από εξειδικευμένες οργανώσεις και επαγγελματίες, να συντονίζονται και να αξιολογούνται και γενικά να βρίσκονται σε στενή συνεργασία με τις τοπικές Υπηρεσίες Παροχής Υποστήριξης Θυμάτων. Αυτές οι πτυχές πρέπει να αποτελέσουν ένα βασικό πλαίσιο προσέγγισης για την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας. Θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα προγράμματα δραστών, το οποίο θα περιγράφει επίσης την ελπίδα και την αξιολόγηση κατά την αξιοποίηση της τεχνολογίας. Η συμμετοχή των φορέων στη διαδικασία θα πρέπει να ακολουθεί μια διαδικασία πιστοποίησης (είτε πρόκειται για κρατικούς είτε για μη κρατικούς φορείς) με βάση τις ικανότητες των επαγγελματιών και την αποτελεσματική διαχείριση.

Θα πρέπει επίσης να ληφθούν πολιτικές αποφάσεις ώστε να προωθηθεί η κατάρτιση μεγαλύτερου

αριθμού υπηρεσιών και επαγγελματιών αναφορικά με τα προγράμματα δραστών. Τόσο οι φορείς του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα θα πρέπει να τυγχάνουν ισότιμης αναγνώρισης για την υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων με βάση την προηγούμενη κατάρτιση επαγγελματιών, προκειμένου να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη γεωγραφική κάλυψη στη χώρα. Επιπλέον, τόσο η παρακολούθηση όσο και η ολοκλήρωση των Προγραμμάτων για τους δράστες θα πρέπει να αυξηθεί και να διασφαλιστεί μέσω των απαραίτητων νομοθετικών και άλλων μέτρων στο πλαίσιο εισαγγελικής εντολής. Θα πρέπει να αναθεωρηθεί και να αξιολογηθεί το χρονοδιάγραμμα για τα προγράμματα δραστών (στο πλαίσιο της διαδικασίας της Ποινικής Διαμεσολάβησης).

Τα προγράμματα για τους δράστες θα πρέπει να εφαρμόζονται όχι μόνο σε υποχρεωτική βάση, όπως γίνεται μέχρι σήμερα στο πλαίσιο της Ποινικής Διαμεσολάβησης, αλλά και σε εθελοντική βάση. Ως εκ τούτου, απαιτούνται περισσότερες δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης τόσο των επαγγελματιών πρώτης γραμμής όσο και των δραστών/επιζώντων, ενώ απαιτούνται επίσης περισσότερες δράσεις παρακίνησης και παρέμβασης, και σε κοινοτικό/κοινωνικό επίπεδο.

Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία της δικτύωσης μεταξύ των σχετικών και εμπλεκόμενων επαγγελματιών, πρέπει να καθιερωθεί και να ενδυναμωθεί η συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Θα πρέπει να υπάρξει τυποποίηση και θεσμοθέτηση των προγραμμάτων για δράστες, πάντα σε συνεργασία με τον δημόσιο τομέα. Αυτή η συνεργασία πρέπει να διέπεται από συγκεκριμένες και στοχευμένες κατευθυντήριες γραμμές, πολιτικές και πρωτόκολλα τόσο σε τοπικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Σε αυτή τη κατεύθυνση, θα πρέπει να αναπτυχθούν ελάχιστα πρότυπα από κοινού, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, ακολουθώντας μια προσέγγιση η οποία θα λαμβάνει υπόψη την διάσταση του φύλου και θα εστιάζει στην αποδόμηση των έμφυλων στερεοτύπων. Η ασφάλεια των επιζώντων και το δικαίωμα τους σε δίκαιες και αμερόληπτες νομικές διαδικασίες θα πρέπει να παραμείνουν πρωταρχική προτεραιότητα της συνεργασίας μεταξύ των προγραμμάτων για τους δράστες και των υπηρεσιών που παρέχουν υποστήριξη προς τα θύματα.

Οι επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες προς τους δράστες πρέπει να είναι επαρκώς και κατάλληλα εκπαιδευμένοι για τη διαχείριση των περιπτώσεων στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, σε συστηματική βάση. Η κατάρτιση πρέπει να βασίζεται σε επιστημονικά τεκμηριωμένα δεδομένα και να περιλαμβάνει τις βέλτιστες πρακτικές του τομέα όσον αφορά τις υπάρχουσες προσεγγίσεις, τα μοντέλα συνεργασίας και τις μεθόδους παρέμβασης. Οι επαγγελματίες πρέπει να λαμβάνουν συστηματική και υποχρεωτική αρχικά ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση για την αναγνώριση και την αντιμετώπιση όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.

Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη ότι η πλειονότητα των επαγγελματιών που εργάζονται με δράστες έχει προϋπηρεσία από τις υπηρεσίες παροχής υποστήριξης θυμάτων, η εκπαίδευση τους πρέπει να τους βοηθήσει να αποδομήσουν τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που επηρεάζουν αρνητικά το έργο τους. Η κατάρτιση των επαγγελματιών θα πρέπει να εστιάζει ιδιαίτερα α) στην ανάληψη ευθύνης από τους δράστες, β) στην ασφάλεια των επιζώντων και των παιδιών και γ) στην πρόληψη της υποτροπής.

Η προστασία των παιδιών θα πρέπει να αποτελεί βασική προτεραιότητα των επαγγελματιών στο πλαίσιο των παρεχόμενων προγραμμάτων για τους δράστες και να αντιμετωπιστεί, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα παιδιά θα πρέπει να θεωρούνται θύματα βίας όταν ζουν σε βίαιο οικογενειακό περιβάλλον, ακόμη και αν είναι μάρτυρες βίας. Ως εκ τούτου, η συμμετοχή των υπηρεσιών που εστιάζουν στην προστασία και την ευημερία των παιδιών θα πρέπει να προβλέπεται στη συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων και στη διαχείριση των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας. Οι ολιστικές παρεμβάσεις για την προστασία ολόκληρης της οικογένειας επιτυγχάνονται σε μεγαλύτερη κλίμακα μέσω αυτής της συνεργασίας όλων των αρμόδιων φορέων. Ο ρόλος των επαγγελματιών του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης είναι επίσης καθοριστικός όσον αφορά την προστασία των παιδιών εφόσον εξασφαλίζουν την εφαρμογή των σχετικών νομικών διατάξεων και διαδικασιών, καθώς και τις διαδικασίες παραπομπής και το συντονισμό μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και επαγγελματιών.

Επίσης προτείνεται η καθιέρωση ενός περιεκτικού συστήματος συλλογής δεδομένων τόσο για τους επιζώντες όσο και για τους δράστες ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της λειτουργίας των υφιστάμενων υπηρεσιών και των παρεχόμενων υπηρεσιών. Το σύστημα διαχείρισης δεδομένων θα είναι αποκεντρωμένο σε περιφερειακό επίπεδο υπό την αρμοδιότητα ενός συστήματος κοινών δικαιωμάτων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και θα συντονίζεται από τις περιφερειακές αρχές.

Θα πρέπει να υπάρξει πρόνοια για τον σχεδιασμό ενός περιφερειακού μοντέλου αντιμετώπισης, συμμετοχής και δράσης στο πλαίσιο ενός πολυετούς Σχεδίου Δράσης, το οποίο θα περιγράφει τις ανάγκες, τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία, λαμβάνοντας υπόψη τις δημόσιες αρχές, τις αναγνωρισμένες Υπηρεσίες Παροχής Υποστήριξης προς τα θύματα και τους φορείς παροχής των προγραμμάτων για τους δράστες, είτε του δημόσιου τομέα είτε της κοινωνίας των πολιτών. Τα περιφερειακά Σχέδια Δράσης θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται και να συνάδουν με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις παρεμβάσεις στους δράστες, το οποίο θα περιγράφει τη στρατηγική σε εθνικό επίπεδο, τις προβλεπόμενες δράσεις, τον μηχανισμό ανάπτυξης και πιστοποίησης των εμπλεκόμενων φορέων, τους βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους δείκτες και το μηχανισμό αξιολόγησης των αποτελεσμάτων.

Νομικές Πτυχές

Οι νομικές διατάξεις που αφορούν τα παρεμβατικά προγράμματα για τους δράστες πρέπει να αναθεωρηθούν με βάση δύο βασικούς άξονες: (I) τη νομική αναγνώριση και διασφάλιση της εθελοντικής συμμετοχής σε πιστοποιημένα παρεμβατικά προγράμματα για τους δράστες σε εθνικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη την αναδιάρθρωση της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης, και (II) την τυποποίηση της παροχής επαρκούς πληροφόρησης στους άμεσα εμπλεκόμενους δικαιούχους (δηλαδή στα θύματα και τους δράστες).

- I. Με την τροποποίηση της νομοθεσίας για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας / Συντροφικής βίας (3500/2016, 4828/2018 και τις αντίστοιχες υπουργικές αποφάσεις που ακολούθησαν), τα παρεμβατικά προγράμματα για τους δράστες πρέπει να αναγνωρίζονται ως εξίσου σημαντική διαδικασία με την πρόσβαση του θύματος στις συμβουλευτικές υπηρεσίες είτε στο πλαίσιο της διαδικασίας της ποινικής διαμεσολάβησης είτε στο πλαίσιο της εθελοντικής συμμετοχής σε προγράμματα δραστών. Ακολούθως, τα Προγράμματα για τους δράστες πρέπει να αναγνωριστούν ως επίσημα αναγνωρισμένα προγράμματα που παρέχονται από αρμόδιους φορείς είτε από τον δημόσιο τομέα είτε από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίες διαθέτουν την κατάλληλη επιστημονική και λειτουργική ικανότητα για να το πράξουν. Όλα τα προγράμματα για τους δράστες πρέπει να είναι προσβάσιμα σε κάθε ενδιαφερόμενο μέρος (διασφάλιση της διαφάνειας) και πρέπει να αποτελούν αντικείμενο παρακολούθησης και αξιολόγησης μέσω μιας διαδικασίας αυτοαξιολόγησης. Τα σχετικά δεδομένα θα πρέπει να είναι άμεσα προσβάσιμα (εθνική βάση δεδομένων) στους δικαιούχους που παρέχουν στοιχεία για τον μετριασμό/την αντιμετώπιση του φαινομένου. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι όλα αυτά τα προγράμματα παρέχονται δωρεάν. Τα θέματα συντονισμού σε επίπεδο περιφέρειας/δήμου πρέπει να καθοριστούν με σαφήνεια σε μια προσπάθεια συντονισμένης αντιμετώπισης. Η συνεργασία μεταξύ των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα Θύματα και των Προγραμμάτων Δραστών πρέπει να είναι καθορισμένη, ενώ η συνεργασία σε επίπεδο λειτουργίας πρέπει να αποτελεί αντικείμενο σχεδιασμού και ευθύνης των περιφερειών.
- II. Η παροχή πληροφοριών στους συμβαλλόμενους (δικαιούχους των υπηρεσιών, συγκεκριμένα το θύμα και τον δράστη) πρέπει να διασφαλίζεται μέσω της τυποποίησης της διαδικασίας, η οποία εφαρμόζεται από εξειδικευμένους επαγγελματίες που είναι υπεύθυνοι για την ενεργοποίηση και την ορθή εφαρμογή της διαδικασίας. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο δράστης έχει την υποχρέωση/ανάγκη να επικοινωνήσει με τον φορέα που υλοποιεί το παρεμβατικό πρόγραμμα δραστών, είναι απαραίτητο να του παρέχονται σαφείς και επαρκείς πληροφορίες ώστε να ξεκινήσει τη διαδικασία συνειδητά. Ωστόσο, ανάλογα με την αξιολόγηση της επικινδυνότητας και σε περιπτώσεις όπου εμπλέκονται παιδιά, οι επαγγελματίες πρέπει να είναι βέβαιοι ότι οι εξυπηρετούμενοι έχουν πλήρη επίγνωση των "ενημερωμένων επιλογών" τους.

Διοικητικές Πτυχές

Η διαδικασία για την παροχή των προγραμμάτων δραστών και τη συνεργασία με την υπηρεσία παροχής υποστήριξης προς τα θύματα πρέπει να επανεξεταστεί είτε σε επίπεδο πολιτικής είτε σε νομοθετικό επίπεδο, καθώς και σε διοικητικό και συντονιστικό επίπεδο. Παρά τις συνεχείς δραστηριότητες που πραγματοποιούνται για ανάπτυξη των ικανοτήτων των επαγγελματιών πρώτης γραμμής, χρειάζεται να γίνουν πολλά όσον αφορά τη διοίκηση και το συντονισμό, είτε στο πλαίσιο της διαδικασίας παροχής υπηρεσιών προς τα θύματα και τα προγράμματα παρέμβασης δραστών, είτε όσον αφορά τη δομή της συνεργασίας μεταξύ των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα θύματα και τα Προγράμματα δραστών.

Χρειάζεται να γίνουν ακόμη πολλά όσον αφορά την ανάθεση ρόλων και την ανάληψη ευθυνών σε κάθε διαδικασία, καθώς και για τον αποτελεσματικό συντονισμό σε τοπικό επίπεδο. Οι ελλείψεις αποτελεσματικότητας του συντονισμού και της διοίκησης φανερώνει τα διαρθρωτικά προβλήματα που υπάρχουν στην παροχή υπηρεσιών από το ποινικό σύστημα, τα οποία οδηγούν σε σημαντικές χρονικές καθυστερήσεις, οι οποίες επιβαρύνουν την αρνητική κατάληξη της διαδικασίας είτε για το θύμα είτε για τον δράστη. Για παράδειγμα, οι μεγάλες καθυστερήσεις όσον αφορά την παραπομπή των δραστών από την Εισαγγελία στο πρόγραμμα δραστών προκαλούν σημαντικά εμπόδια στα περιθώρια εφαρμογής της Ποινικής Διαμεσολάβησης. Λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο χρονικό διάστημα που χάνεται μεταξύ του περιστατικού και της έναρξης της συμβουλευτικής διαδικασίας, οι δράστες χάνουν τα κίνητρα και είναι δύσκολο να αντιληφθούν τα οφέλη της διαδικασίας, ενώ χάνεται επίσης σημαντικός χρόνος από την επαφή και την επικοινωνία μεταξύ του επαγγελματία και του δράστη.

Η ανοικτή συνεχής επικοινωνία και ο αποτελεσματικός συντονισμός με την Εισαγγελία είναι απαραίτητος ώστε να αποφύγουμε την απώλεια σημαντικών πληροφοριών. Προκειμένου να προωθηθεί καλύτερα τόσο η επαφή με τους εταίρους όσο και η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών, η αναβάθμιση της επικοινωνίας μεταξύ της Εισαγγελίας, των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και των προγραμμάτων για τους δράστες, απαιτούνται μηχανισμοί και συστήματα συντονισμού. Και τέλος, απαιτείται η θεσμοθέτηση αυτού του συντονισμού και της επικοινωνίας.

Διαδικαστικές Πτυχές

Στην Ελλάδα, δεν υπάρχει θεσμοθετημένη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών, ούτε στην παροχή υπηρεσιών υποστήριξης προς τα θύματα ούτε στην εφαρμογή των προγραμμάτων για τους δράστες, στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης. Η συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων επικρατεί ως βασική προτεραιότητα είτε στο πλαίσιο των διαδικασιών είτε μεταξύ των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και τα προγράμματα δραστών. Η παροχή των προγραμμάτων για τους δράστες δεν πρέπει να συνδέεται αποκλειστικά με την Ποινική Διαμεσολάβηση, όπου οι εμπλεκόμενοι φορείς πρέπει να είναι επίσημα αναγνωρισμένοι και διαπιστευμένοι για την ικανότητά, τον επαγγελματισμό και την αποτελεσματική διαχείρισή. Στην ίδια κατεύθυνση, η παροχή υπηρεσιών υποστήριξης προς τα θύματα δεν πρέπει να συνδέεται αποκλειστικά με τους φορείς του δημόσιου τομέα, ενώ οι συμπράξεις μεταξύ του δημόσιου τομέα και των εξειδικευμένων φορέων θα μπορούσαν να αποτελέσουν τον ιδανικότερο τρόπο για συντονισμένη αντιμετώπιση.

Η καθιέρωση και εφαρμογή μιας τέτοιας θεσμοθετημένης συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο αποτελεί πρωταρχική προτεραιότητα. Απαιτείται η ανάπτυξη πολιτικών, πρωτόκολλων και εργαλείων προκειμένου να διασφαλιστεί η συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων για την παρακολούθηση και την παρέμβαση σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας. Συγκεκριμένα υπάρχει μεγάλη ανάγκη για:

- Συνεκτικά και περιεκτικά πρωτόκολλα συνεργασίας. Η τυποποίηση της μεθοδολογίας και των διαδικασιών που πρέπει να ακολουθούν οι επαγγελματίες όσον αφορά τις παρεμβάσεις σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας είναι καίριας σημασίας.
- Κοινή φιλοσοφία και κατανόηση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών.
- Χρήση κοινά κατανοητής γλώσσας.

- Κοινές προσεγγίσεις βασισμένες σε τεκμηριωμένα στοιχεία. Πρέπει να είναι εστιασμένες στην διάσταση του φύλου, στο θύμα, στο παιδί (κατά περίπτωση) και στο τραύμα.
- Κοινά εργαλεία και διαδικασίες αξιολόγησης της επικινδυνότητας. Όλοι οι εμπλεκόμενοι επαγγελματίες πρέπει να υιοθετήσουν συγκεκριμένα και κοινά εργαλεία και οδηγίες για την εφαρμογή των εργαλείων αυτών. Είναι πολύ σημαντικό η εν λόγω αξιολόγηση επικινδυνότητας να εφαρμόζεται πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το πρόγραμμα δραστών, ενώ κρίνεται επίσης απαραίτητος ο συνεχής διάλογος με το δίκτυο που έχει αναπτυχθεί.
- Επαφή με τον σύντροφο. Στο πλαίσιο του ανοικτού και συνεχούς διαλόγου με άλλους φορείς και στα πλαίσια του βέλτιστου συμφέροντος και της ασφάλειας των επιζώντων, η επαφή με τους συντρόφους θα πρέπει να αποτελεί μέρος της Αξιολόγησης Επικινδυνότητας, στα περιστατικά υψηλού κινδύνου και μόνο όταν ο επιζών συμφωνεί να εμπλακεί.
- Μέθοδοι και διαδικασίες παραπομπής, και
- Μηχανισμοί παρακολούθησης, αξιολόγησης και συντονισμού. Θα πρέπει να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί ανεξάρτητη παρακολούθηση και αξιολόγηση τόσο των υπηρεσιών υποστήριξης των θυμάτων όσο και του προγράμματος δραστών, ώστε να διασφαλιστεί η αντικειμενική αξιολόγηση των πολιτικών που εφαρμόζονται. Προϋπόθεση αποτελεί για τις δράσεις εποπτείας του εθνικού συστήματος συλλογής δεδομένων και καταγραφής περιστατικών, όπως διεξάγονται σε τακτική βάση, με τη χρήση συγκρίσιμων δεικτών και σε στενή διαβούλευση με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες έχουν εμπειρία.

Συνοπτική Παρουσίαση γύρω από τα Προγράμματα Διαχείρισης Θυτών και τις Υπηρεσίες Υποστήριξης Θυμάτων

Η συνεργασία μεταξύ των Προγραμμάτων Δραστών και των Υπηρεσιών Παροχής Υποστήριξης προς τα θύματα θεωρείται βασική προτεραιότητα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση, τη μεγιστοποίηση της ασφάλειας και την παροχή αποτελεσματικών παρεμβατικών δράσεων, τα οποία θα συμβάλουν στη βιώσιμη αντιμετώπιση του φαινομένου στις Ευρωπαϊκές κοινωνίες (Ελληνική Κοινωνία). Η Έκθεση Αξιολόγησης της GREVIO (Baseline) σχετικά με τα νομοθετικά και άλλα μέτρα που θέτουν σε εφαρμογή τις διατάξεις της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης), 2023, υπογραμμίζει ορισμένα σημεία για την εφαρμογή μιας αποτελεσματικής διαδικασίας. Η συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, τα παρεμβατικά προγράμματα δραστών, η αποτελεσματική και λειτουργική συνεργασία μεταξύ του Δημόσιου Τομέα και των εξειδικευμένων οργανισμών μη κυβερνητικού τομέα, φαίνεται να αποτελούν πρόκληση για τη διαδικασία.

Η ανάγκη για ένα ολοκληρωμένο Εθνικό **Σχέδιο Δράσης για την παροχή προγραμμάτων για τους δράστες**, τα οποία προορίζονται για εφαρμογή σε περιφερειακό επίπεδο (κατόπιν ανάλογων προσαρμογών) αποτελεί βασική πολιτική προτεραιότητα. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης θα πρέπει να περιλαμβάνει την εθνική στρατηγική για την εφαρμογή των Παρεμβατικών Προγραμμάτων για τους δράστες, τις γενικές αρχές εφαρμογής των Προγραμμάτων για τους δράστες, την περιγραφή και την παροχή συγκεκριμένων δεικτών στόχων (οι οποίοι θα αποτελέσουν αντικείμενο μελλοντικής παρακολούθησης και αξιολόγησης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο), το χρονοδιάγραμμα της παροχής εξειδικευμένων προγραμμάτων.

Η αναθεώρηση και η αξιολόγηση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου για την εφαρμογή των προγραμμάτων για τους δράστες στο πλαίσιο της ποινικής διαμεσολάβησης σε εθνικό επίπεδο αποτελεί επίσης βασική προτεραιότητα. Κατά την αξιολόγηση θα πρέπει να γίνει αποτίμηση των αποτελεσμάτων (σε εθνικό επίπεδο), του υφιστάμενου χρονοδιαγράμματος εφαρμογής της διαδικασίας, του επιπέδου και της δομής της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων, και του κατά πόσο επιτεύχθηκε μεγιστοποίηση της ασφάλειας στα διάφορα στάδια εφαρμογής της διαδικασίας.

Κατά την εφαρμογή, η πολυτομεακή συνεργασία και η συνεργασία μεταξύ εξειδικευμένων οργανισμών είτε από την πλευρά των Υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα, είτε από την πλευρά των Προγραμμάτων δραστών αλλά και μεταξύ των δύο, θα πρέπει να αποτελεί βασική δραστηριότητα των διαδικασιών. Εργαλεία και διαδικασίες όπως το πρωτόκολλο A.S.A.P 2.0 για τους επαγγελματίες και η Συμφωνία Συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (MSA) έχουν μεγάλη σημασία για την αποτελεσματικότητα ακόμη και των υφιστάμενων διαδικασιών. Ωστόσο, χρειάζεται χρόνος για να κατανοηθούν και να δοκιμαστούν από τους εμπλεκόμενους επαγγελματίες αυτές οι καινούργιες (για το περιφερειακό - εθνικό οικοσύστημα) διαδικασίες προκειμένου να καταφέρουν να παρέχουν επαρκείς πληροφορίες για βελτίωση της διαδικασίας.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η επικοινωνία και η συνεργασία μεταξύ των Προγραμμάτων δραστών και των Υπηρεσιών Υποστήριξης προς τα θύματα είναι ανεπαρκής και περιορισμένη, είναι σημαντικό να καθιερωθούν θεσμοθετημένες πολιτικές, πρωτόκολλα και κατευθυντήριες γραμμές. Όσον αφορά το έργο ASAP 2.0, η συνεργασία μεταξύ των δύο αυτών υπηρεσιών έχει καθιερωθεί μέσω ενός πρωτοκόλλου και της Τυποποιημένης Συμφωνίας Συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (MSA). Πιο συγκεκριμένα, η Συμφωνία Συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων MSA αποτελεί μια μορφή δέσμευσης μεταξύ των εμπλεκόμενων επαγγελματιών όσον αφορά τις βασικές αρχές και τις κατευθυντήριες γραμμές της συνεργασίας. Όσον αφορά το Πρωτόκολλο, πρόκειται για μια επικαιροποιημένη έκδοση του αρχικού πρωτοκόλλου λειτουργίας που έχει ενσωματώσει και έχει προσαρμοστεί στις νέες απαιτήσεις που έχουν προκύψει στον πεδίο. Το αναθεωρημένο αυτό πρωτόκολλο, το οποίο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του παρόντος έργου, ενσωματώνει τα αποτελέσματα από την πιλοτική εφαρμογή του πρωτοκόλλου A.S.A.P., εστιάζοντας στην αξιολόγηση της επικινδυνότητας τόσο του δράστη όσο και για τα θύματα, αλλά και στο σχεδιασμό μέτρων ασφαλείας για την επιζώντα λαμβάνει υπόψη πτυχές που σχετίζονται με την πανδημία COVID-19, την προστασία των παιδιών, τη ψηφιακή διάσταση της έμφυλης βίας και τη συντονισμένη αντιμετώπιση-. Επιπλέον, το Πρωτόκολλο και τα εργαλεία προσεγγίζουν τις κύριες ευκαιρίες και προκλήσεις που προέκυψαν από την προκαταρκτική χαρτογράφηση των υφιστάμενων μορφών συνεργασίας και των καλών πρακτικών στην Ευρώπη που πραγματοποιήσαν οι εταίροι του έργου, και αποσκοπούν τελικά στην διασφάλιση της προστασίας των γυναικών και των παιδιών θυμάτων βίας μέσω:

- Συνεργασίας και συντονισμένων παρεμβάσεων,

- Καθιέρωσης θεσμικών συμβάσεων,

- Ανάπτυξης ικανοτήτων των επαγγελματιών σε θέματα που σχετίζονται με την ενδοοικογενειακή βία,

---

- Βελτιωμένων παρεμβάσεων και παρακολούθησης των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας,

---

- Μεγαλύτερης κατανόησης της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας που προέρχεται από άνδρες,

---

- Κατανόησης των επιπτώσεων της κρίσης του COVID-19,

- Ανάδειξης των θεμάτων που αφορούν την παιδική προστασία και τη διασφάλιση της προστασίας των παιδιών, και

- Εις βάθος προσέγγιση του ζητήματος της διαδικτυακής βίας.

Με βάση το Πρωτόκολλο, έχει οριστεί ένα πρόσωπο αναφοράς από την πλευρά του Προγράμματος δραστών με σκοπό να επικοινωνεί και να έρχεται σε επαφή με την (πρώην) σύντροφο του δράστη ή/και με τους επαγγελματίες που εργάζονται μαζί τους από την Υπηρεσία Παροχής Υποστήριξης προς τα θύματα. Με τον ίδιο τρόπο, σε περιπτώσεις όπου εμπλέκονται παιδιά, με τη μόνη διαφορά ότι δεν υπάρχει άμεση επαφή με το παιδί/τα παιδιά και η επικοινωνία γίνεται μόνο με τις Υπηρεσίες Προστασίας του Παιδιού που εμπλέκονται στην περίπτωση.

Συμπερασματικά, η στενή συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων επιδιώκεται μέσω της υπογραφής της Τυποποιημένης Συμφωνίας Συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (MSA), ενώ

το πρωτόκολλο παρέχει μια καθαρά δομημένη και σταδιακή διαδικασία ενεργούς συνεργασίας μεταξύ των επαγγελματιών, προτείνει ένα σαφώς καθορισμένο χρονοδιάγραμμα και θεματικό πλαίσιο και θέτει ένα δομημένο "χρονοδιάγραμμα συναντήσεων" για την ανταλλαγή πληροφοριών, τη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών και τον κοινό σχεδιασμό. Επιπλέον, διαθέτει μια καθολικά εφαρμόσιμη και ευέλικτη δομή κατάλληλη για εφαρμογή σε όλες τις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας και μπορεί να προσαρμοστεί στην πραγματικότητα κάθε οργανισμού αλλά και στις δυνατότητες κάθε χώρας.

Συστάσεις

Έχοντας ως γνώμονα τις συστάσεις σε εθνικό επίπεδο, όλες οι χώρες, και παρά τα διαφορετικά νομικά πλαίσια, τονίζουν την ανάγκη για δομημένη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, την εφαρμογή πολιτικών σε περιφερειακό επίπεδο, τυποποίηση των διαδικασιών παραπομπής και τη συνεχή χρηματοδότηση. Κατά συνέπεια, τα ακόλουθα συνοψίζουν τις συστάσεις πολιτικής σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης:

1. Συνεργασία μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων:

- Καθιέρωση δομημένων συνεργασιών μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων, οι οποίες μπορούν να λειτουργήσουν ως πλαίσιο αναφοράς για τις κατευθυντήριες γραμμές, τις πολιτικές και τα πρωτόκολλα προς όλους τους εμπλεκόμενους οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων των εμπλεκόμενων φορέων του δημοσίου (όπως οι υπηρεσίες δημόσιας υγείας, η αστυνομία, οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου και οι κοινωνικές υπηρεσίες) και όλων των σχετικών ΜΚΟ.
- Επίσημη κατοχύρωση της συνεργασίας μεταξύ των προγραμμάτων δραστών για και των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα.

2. Αξιολόγηση επικινδυνότητας και προγραμματισμός:

- Ανάπτυξη σαφών δομών για την αξιολόγηση της επικινδυνότητας και το σχεδιασμό στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων.

3. Κεντρική βάση δεδομένων:

- Ανάπτυξη μιας ενιαίας, εμπιστευτικής πλατφόρμας για την καταγραφή και συλλογή στατιστικών δεδομένων, προσβάσιμη σε όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες με βάση κοινές παραμέτρους.

4. Πρωτόκολλα ανταλλαγής δεδομένων:

- Δημιουργία πρωτοκόλλων για την ασφαλή και εμπιστευτική ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των υπηρεσιών.

5. Τυποποίηση των διαδικασιών παραπομπής:

- Ανάπτυξη τυποποιημένων διαδικασιών παραπομπής για την απλοποίηση της διαδικασίας παραπομπής των δραστών σε παρεμβατικά προγράμματα.

6. Συνεχής κρατική στήριξη και χρηματοδότηση:

- Εξασφάλιση διαρκούς χρηματοδότησης και απαραίτητων πόρων για την αποτελεσματική συνεργασία και την εφαρμογή της πολιτικής.

7. Ισχυρά νομοθετικά πλαίσια:

- Εφαρμογή και συνεχής βελτίωση των νομοθετικών πλαισίων για την προστασία, την υποστήριξη και την πρόληψη της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας .
-

8. Δικαιώματα και προστασία των θυμάτων:

- Προτεραιότητα στα δικαιώματα και στην ασφάλεια των θυμάτων σε όλες τις νομοθετικές διατάξεις.
-

9. Εφαρμογή των πολιτικών σε περιφερειακό επίπεδο:

- Έκκληση για περιφερειακή εφαρμογή των εθνικών πολιτικών που αφορούν την έμφυλη και την ενδοοικογενειακή βία.
-

10. Συντονιστικοί μηχανισμοί:

- Δημιουργία συντονιστικών μηχανισμών τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.
  - Θεσμοθέτηση συντονιστικών μηχανισμών στο πλαίσιο των υπηρεσιών παροχής υποστήριξης προς τα θύματα και των προγραμμάτων δραστών για αποτελεσματική συνεργασία.
-

11. Τυποποιημένη Συμφωνία Συνεργασίας μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων (MSA):

- Ανάληψη δέσμευσης μέσω της Συμφωνίας MSA για ένα δίκτυο συντονισμένης ανταπόκρισης μεταξύ των κρατικών φορέων και των εξειδικευμένων υπηρεσιών.
-

12. Πρόγραμμα κατάρτισης:

- Ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου προγράμματος κατάρτισης για όλους τους εμπλεκόμενους επαγγελματίες που εργάζονται σε κρατικούς φορείς, στον τομέα της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας.
-

13. Εκστρατείες ευαισθητοποίησης:

- Υλοποίηση ολοκληρωμένων και συνεχιζόμενων εκστρατειών ευαισθητοποίησης που απευθύνονται στο ευρύ κοινό και διεξάγονται από εξειδικευμένους επαγγελματίες. Έμφαση στη αναμόρφωση των στερεότυπων γύρω από τους ρόλους των φύλων, τις δυναμικές έμφυλης εξουσίας και την έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία.
-

Οι συστάσεις αυτές υπογραμμίζουν από κοινού τη σημασία της συνεργασίας, των νομοθετικών πλαισίων, των συντονιστικών μηχανισμών, των τυποποιημένων διαδικασιών και των περιεκτικών προσεγγίσεων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της έμφυλης βίας.

Βιβλιογραφία

Council of Europe. 2011. Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, Istanbul, 11.V.2011. [Online]. Available at: <https://rm.coe.int/168046031c> [Accessed 23 February 2024].

GREVIO. (2022). 4th General Report on GREVIO's Activities [Report]. Council of Europe. Retrieved from <https://rm.coe.int/4th-general-report-on-grevio-s-activities/1680aca199>

ASAP Multiagency Standard Agreement

General Secretariat for Demography and Family Policy and Gender Equality: National Action Plan on Gender Equality 2021–2025, 2021

Grevio's Baseline Evaluation Report; Greece, 2023, available at: <https://rm.coe.int/grevio-s-baseline-evaluation-report-on-legislative-and-other-measures-/1680ad469d>

Το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου αντιπροσωπεύει μόνο τις απόψεις του συγγραφέα και αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του/της. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αποδέχεται καμία ευθύνη για χρήση που μπορεί να γίνει των πληροφοριών που περιέχει.

ASAP_{2.0}

A Systemic Approach to address
Perpetrators of domestic violence

Funded by
the European Union

Association *NAIA*

UNA CASA
PER L'UOMO
società cooperativa sociale

